

Dere edilmeyen evrak
iade edilmez.

Türkiye

Mekale ve İlanlar Ankarada
"HİLALİAHMER MECMUASI"
müdürlüğüne gönderilmektedir

Hilâliahmer Mecmuası

Her ayın on beşinde Merkezi Umumi tarafından neşr olunur

Senelik abonesi bir liradır

Telefon numerosu 1255

1929 TEMMUZUNDA CİNEVREDE TOPLANAN VE MURAHHASLARIMIZIN İSTİRAK
ETDİKLERİ SALİBLİAHMER KONFERANSININ MUKARRERATI

CİNEVRE KONFERANSI

Belçika Birinci Dairei Askeriye Sıhhat İşleri komandanı tabip general
major POL DEMOLDER (*Paul Demolder*) tarafından

1906 Cinevre mukavelenamesini yeniden tedkika memur
BİRİNCİ KUMÜSYON NAMINA
Siyasi konferansa taktim kılınan rapor suretidir

Reis Efendi ve Efendiler.

Bu konferansın hini küşadında İs-
viçre konfederasyonu reisi cenapları
size bu toplanmanın neden tevellüt et-
tiğini izah etmişti.

Bugün bizi işgal etmekte o an me-
sele hakkındaki vukufu tam ve ihtisası
mahsusı hasebile müzakeratımızı idare
ve mesainize riyaset etmek üzere ta-
rafımızdan ittihadı ara ile intihap et-
miş olduğunuz maruf bir reelü hükü-
met olan murahhas Mösyö Diniher

(*Dinichert*) aynı celsede size bu kon-
feransın maksat ve gayesiyle hüsnü
neticeye isali zammında uhdenize te-
rettüp eden mesai ve gayreti bilizah
bunun derecei vüs'at ve muaddaliyyetini
ketni ihfaya lüzum görmemişti.

Bundan mada bu bapta vuku bulan
teklifi kabul ile konferansın müddeti
medide temadisinden içtinap edebilmek
için ihtiyar ettiğiniz usulü mesai neti-
cesi olarak iki komisyona ayrılmıştı-
nız ki bu komisyonlardan biri 1906

mukavelenamesini yeniden tetkik ve diğeri harp üserasına karşı edilecek muamele hakkında beynelmüel bir mukavelename akdini müzakere edecekti.

Bugün konferansımız Beynelmüel Salibiahmer Komitasınca taktim kılınan lâyhaların tetkiki neticesinde muhtelif hükümetler tarafından yapılması teklif kılınan tadilat ve ihtaratın te-tebbü ve mutalâasından mütevellit münakaşata vukuf peyda etmek üzere heyeti umumiye halinde toplandı.

Keza bu sayede keyfiyeti teemmül ve haddei tetkik ve tenkitten geçirmek üzere sureti mahsusada memur edilenler tarafından ekseriyeti ara ile kabul olunan muhtelif mukarreratla bundan mütehassıl metni cedide agâh olarak hini hacette bunları tekrar nazarı tashihiten geçirecek ve bu suretle ona kati ve sarih bir şekil verecektir.

Gayemiz bu metnü ifadelerin muhtelif tefsirlere mahal vererek muhasamata sebebiyet vermese dahi bizzat bu gibi mukavelenamelere riayet olunması matlup umdelerin kıymet ve ehemmiyetini tehlikeye ilka ile melhuz ve şayanı teessüf hatalardan ve sūi istimallerden sureti kat'iyede içtinap ve tevekkkiye matuf olmalıdır.

Birinci komisyon Cinevre mukavelenamesini yeniden tetkik etmek vazifesile iştigale memur edilmişti. Bu komisyon, mesaisinin raportörlüğünü bana tevdi etmek lutfunda bulundu.

Her nakadar vuku bulan münakaşatta acizlerinin rolü pek vazî ve kıy-

metsiz ve ekseriya ihtisasum haricinde ve bir ciheti hukukiyeyi haiz olduğu cihetle işbu mesealin münazarasındaki müdahalatım pek muhterizane olmuş isede buna rağmen bana tevcih edilen işbu vazifeyi kabulde bir mani görmedim. Çünkü bütün meslekdaşlarımın ve bilhassa ilmi fazlına ve fedakârlığına her suretle güvenilebilen kâtibi umumi-mizin mazharı muavenetleri olacağından emindim.

Binaenaleyh evvel emirde aramızda bulunup bu hususta kendilerinden muavenet gördüğüm arkadaşlarıma karşı en har ve samimi teşekkürlerimi arz etmeğliğime müsaadenizi rica ederim. Şunu da ilâve edeyim ki 1906 içtinapında Professör Ronolt (*Renault*) tarafından tanzim kılınmış olan rapor benim için kıymetli bir rehber olmuştur; büyük bir vuzuh ve usul ve şayanı kayıt ve taktir bir isabetle yazılmış olan işbu lâyiha daimül evkat mura-caatla bir semere iktitafı kabil hayretbahş bir eser olarak kalacaktır.

Her zaman için civanmerdane ve alicenabane hissiyat ile mecbul olan bî millet efradının yüksek ruhlu beşeriyet muhipleri tarafından derk ve teemmül edilmiş bulunan Cinevre mukavelenamesi kabulündenberi ikinci defa olarak nazarı tetkik ve tashihiten geçirilmektedir.

Seferi ordulardaki mecruh askerlerin ıslahı ahvali zımnında 1864 de akt olunmuş olan ve zamanımızda umumiye-tle Cinevre mukavelenamesi ismi maru-

fiyle tanımlan bu mukavelename ilk defa olarak 1906 da nazarı tetkik ve tashihten geçirilmiştir. Bunun neticesi olarak ittihaz ve kabul olunan mukarreratın 1864 dünkünden daha müterakki kararları ihtiva edeceği bittabi itiraz kabul etmez. 1906 konferansı ebediyen tizkâre lâyük bu eseri h yın ilk müteşebbislerinin teşebbüslerine amil ve hakim olan umdeî esasiyeye sadık kalarak yeni bir eser ve bin vücuda getirmekten ziyade ilk mukavelenamedeki noksanlılarla vuzuhsızlık veya filiyat ve tatbikat sahasındaki ademi kabiliyet ve imkânsızlıkları hazf etmek istedi, ve ekseriya vaki olduğu cihetle muğlak ve tehlikeli bazı cihetler arz eden yeni bir meselenin ilk defa olarak bir beyeti teşriyyeye havalesinde verilecek kararlar esnasında daima tesadüf olunan iğlak ve ibhamı her taraf etmek arzusunda bulundu.

Bugün işte bizzat bu ikinci mukavelename dahi nazarı tetkik ve tashiha vaz olunmaktadır. Daha evvelce mazharı kabul olmuş bir tarik ve mezhebi takviye ettiği ve metni ifade itibariyle her kes için sabıkından daha muvazzah daha muciz ve daha anlaşıkılı bulunduğu ve esas umdeleri diğerine nazaran aradaki fasılai zaman esnasında tahaddüs eden beşeri ve insani menfaatleri, askeri ve hukuki menfaatlerle daha hüsnu suretle te'lîfe muvaffak olduğu halde bunun ilk mukaveleden daha kısa bir ömre mazhar olması bir az garip görünebilirdi 1906 dan beri ma'nen olduğu kadar maddeten dahi azapla

geçirilen elim ve medit mihani meşak saatleri bütün medeni milletlere insanîyet itibariyle bir hatvei terakki atılabileceğini ispat ve irae etti.

Maamafih hiç bir vakit mevcut mukavelenameye büsbütün kıymet ve ehemmiyetten sakit nazariyle bakılmamalıdır. Ancak ahkâmından bazılarının bu defa dahi netayici itibariyle tahavvül gösteren muhtelif tefsirata mahal vermekte olduğunu ve bir kısmında mevki icraya vazaları esnasında son derece müşkilâtla karşılaştıklarını teslim etmek lâzımdır.

İsviçre hükümeti cümhuriyesi Federal meclisi tarafından vukubulan davete bütün dünyaca icabet olunması umumun bunca mihnet ve meşakkatle iktisab ettiği tecrübeden alınan dersi ibretin mukavelenamede nazarı itibara alındığını göstermek bütün devletlerce arzu edildiğine delâlet etmekte ve bu konferansa iştirak eden memleketlerin balığ olduğu muazzam mıkdar (47), 1921 ve 1923 senelerinde Genevrede içtima eden Salibiahmer konferanslarından neşet etmiş olan Salibiahmerler komitesi fikrinin sahai tatbika konmasına milletlerin ne kadar alâka gösterdiklerini aşıkâr surette irae etmektedir. Muahedenamenin ta'dil ve tashihi, tetkikimize mevdu' esbabı muknialı ve muharriki hissiyat tefsirat ve mülâhazata müstenit müteaddit rey ve tekliflerden ve her türlü lâyhayı ta'diliyelerden, daha ziyade teyit ve isbat edecek bir şey tasavvur olunabilirmiş ?

Bütün bu mütaleatın yalnız bir mak-

sadı istihdaf ettiğini kemali meserretle teslim edebiliriz ki buda mukavelenamenin bizzat esasını teşkil eden insanîyet umdesinin derecesi şumulünün tevsi ve bilhassa insanın, mezahim ve meşakla mahmul ve müdafaadan mahrum bir halde olan hemnevi hakkında ki hissi muhabbet ve merhametinin inkişafından ibarettir.

İşte birinci komisyona ihale kılınan mesai ve vazife bundan ibaret olup mezkûr komisyon 1906 siyasi konferansının müzakere ettiği ahitnamenin umumi hatlarında hiç bir tebeddülât ikâ etmemiştir.

Komisyon mukavelename ile istihdaf olunan muhtelif noktaların tevzi ve bahs edilmiş olduğu bir tertibe riayet ve harbin umumiyetle pek ma'sum ve bedbaht kurbanları olan askerlere edilecek ihtimamata müteallik hususâtı ahkâmı evveliyeye olarak ifa ve muhafaza etmiştir.

Taktim kılınan lâyihanın birinci faslı mecruhlarla hastalardan bahistir; keza maktullere müteallik bazı fıkâratıda şamil isede 1906 münkinde olduğu veçhile bunun bizzat metni fasılda zikrine lüzum görmemiştir.

İkinci fasıl teşkilât ve müessesatı sıhhiyenin heyeti mecmuasından bahs eder. Bu teşkilât ve müessesatın memurin ve eşhasına ait evamir ve ahkâmı ise ancak üçüncü fasıl ihtiva etmekte mebani ve malzemeye müteallik hususatta dördüncü fasıl tarafından tanzim ve hal edilmektedir.

Tahliye işleri gerek nakliyata ait umumi noktai nazardan ve gerekse nakl edilecek eşhas ve mâlzeme hususâtı cihetinden beşinci fasılın taksimatında nazarı itibara alınmıştır.

Altıncı fasıl alâmeti fârika ve yahut mukavelenamenin imtiyazatından istifade ettirmek istediği bileümle eşhas ve mevadda mevza işaretleri mahsusadan bahistir.

Yedinci fasılda tarafeyni müteakdeyin evvelki maddelerde mukarrer diğer bileümle ahkâm ve evamire yekdiğerini riayet ettirmek hususunda ittehazi lâzımgelen tedabir hakkındaki ahkâm gelmektedir.

Sekizinci fasıl alâmeti mahsusai fârikayı sui istimal ederek bunun himayesi tahtında yapılacak kaçakçılığı men ve ya reddine dair ve fı mabaat iltihak arzusunda bulunan memleketlere müteallik ahkâmı nihaiye gelmektedir. Arz ettiğim veçhile 1906 konferansında yapılmış olan bu umumi pilân hususi bir surette askeri kumanda mevkilerini alâkadar eden ahkâm ile (*Birden yedinci fasla kadar*) doğrusunu söylemek lâzımgelirse hukuki ve protokolla ait olduğu cihetle ordularca ehemiyeti haiz olmayan (*sekizinci fasıl*) ahkâmı yekdiğerinden vazihan tefrik etmek gibi pek büyük bir nefû faideyi ihtiva etmektedir.

Bu defa dahi konferans kendisine işaret olunan bileümle hususi ahval ve vaziyetleri evvel emirde aşikâr bir surette ibraz etmekte oldukları

vaziyeti istisnaiyeden dolayı hallü fasıldan tevakkî etmişti; diğer taraftan konferans diğer noktalardan da evamir ve ahkâmı müttehize mukavelenamenin rûknü esasısını teşkil eden kavaidi umumiyeden istinbat dahi olursa metni mukavelenamede daha fazla vuzuh ve icaza lüzum görmüş ve ithalini zaruri ad etmişti. Bu yolda hareket ederek vekayi' ve hadîsatın vahamet ve tevalîi seriinin umumiyetle vuzuhtan ari ve pek muğlak ve müşevveş olan bir vaziyeti tam bir dürüstî ve selâmeti fikirle ölçebilecek için mülâhaza ve muhakemeye vakit ve zaman bırakmadığı anlardaki tereddüd ve kararsızlıktan içtinap etmek istemiştir. Aynı zamanda komisyon bu evamir ve ahkâmdan bazılarının az çok icabatı askeriye ile tearuz edebileceğini teslim etmektedir. Hakikati halde gerek meskût geçmek, ki bu mukavelename umdelerinin tatbik olunması ihtimalini tenkis edecek, gerekse evamir ve ahkâmı kat'îye vaz etmek, ki buda lüzum ve zarureti askeriye neticesi olarak muahedenamenin nakz ve ihlali tehlikesini göstereceğinden her iki suretde mukavelenamenin kıymet ve mânevi kuvvetini ref' ve nakz edecektir.

Şehil fakat müessif ve meşum olacak tariki hallere vusuldan ise konferans (*ahvalin müsaid olduğu derecede*) (*icabatı askeriyyenin müsait olduğu nispetle*) ve yahut (*icabatı askeriyye istilzam ettiği taktirde*) gibi cümeli kaydiyye ile tahfif ve tehvin edilmiş

bir metin kabulunu tercih etmiştir. Bu veçhile bu fikarattan birine temas eden ahval muvacehesinde kalacak bir ordu kumandanı itte haz edeceği tedabiri tatbik ve icra edilmekte olan harekâtı askeriyyenin seyrü ceryanna mugayir bulunduğu takdirde de vatammın vaz'u imza etmiş olduğu bir ahidnameyi nakz ve ihlâl etmeksizin riayet etmemeğe mezun olduğunu bilerek gerek insani noktai nazardan ve gerekse askerlik cihetinden vicdanen müsterih bulunacaktır.

Efendiler keza şurasını da tastik ve teslim edeceksinizki komisyon 1906 mukavelenamesini tetkik ve tashihte müdebbirane hareketle onun büneyi asliyyesine karşı hürmetkâr davranarak hiç bir tadilât icra etmeksizin yalnız metnû ifadede anımla amel edecek olanlara daha açık ve anlaşılığlı bazı tebeddülât icra etmiştir; ağır surette mecruh düşenlerin vesaiti seria ile naklü tahliyeleri hususunda hali hazırda tayyarelerin ifa edeceği insani vazî'e ve hizmeti derpis ederek layihasına mukav lename ahkâmının tatbikını bu hususla telif edecek kavait vaz etmiştir. Fakat bilcümle tetkikatında ve maddelerin tahrir ve tanziminde heyeti umumiyenin en ziyade nafizül kelâm azasından birinin (*fazla tafsilât ilâvesiyle mukavelename umdelerinin şumul ve manâsımın duçarı zaf edilmemesi şayanı ehemmiyettir.*) Vasayasına ittiba eylemiştir. Müzakeratımız ilerledikçe bu sene tafsil ve izah olunan efkârın

kısmı küllisinin mukavelenamede esas ve zübde olarak mezkûr ve mündemîç olduğu anlaşıldı. Hakikaten ilk müzakerelerden çıkan düsturların ahkâmı zamana bu derece mukavemet gösterebilmesi şayanı istigraptır. Buda desatiri mezkûreyi tertip ve tanzim edenlerin bütün ifade ve tabirleri ariz ve amik ölçüp biçerek yapmış olduklarını gösterir. Mumaileyhime imt'âsalen bizde muhariplere ancak her türlü ahval ve şeraitte icra edilebilmesi kabil mecburiyetler tahmil ve bu bapta kendilerine lâzım gelen en serbestiyi hareketi bahş ve temin etmek suretiyle yeni tekliflere karşı büyük bir temkin ve ihtiyatla hareket eyledik.

Bu mülâhazatı umumiyyenin arzından sonra müsaade buyurursanız birinci komisyonun esnayı müzakeratta tesbit

ettiği mukavelename metnini taktim etmek isterim.

Her maddeyi bazı ahkâmın kabulünde saik olan efkâra dair lâzımgelen bazı tefsirat takip edecektir. Vaz femin bu lâyhâi kanuniye muharrirliği kısmı, içtimalardaki fezlekelerle, birkaç maddenin tanzimine ve bazı mukarreratın tahriri için bir lâyhâi metniye taktimine memur tali tetkik komitelerinde vücuda getirilen mesai hakkında komisyona itayı malumat eden bazı meslektaşların tesbit eyledikleri, raporların kiraeti sayesinde, pek mühim bir surette kolaylaşmıştır.

Bu suretle aramızdan bir çoklarının harimi fikrine duhul ile onları kendime mal edindim; binaenaleyh bu raporda bizzat sizin kendi fikirlerinizin arz ve bizzat size ait cümlelerin sarf edildiğini şayanı istigrap görmemelisiniz.

BİRİNCİ FASIL

MECRUHLAR ve HASTALAR

Birinci faslı serlavhasına dair bir talep ve teklif vakı olmuş ve işbu teklif bizzat serlavhayı teşkil eden kelimenin tepdil edilmesini istihdaf etmeyip ancak konacak bir işaretle sahifenin nihayetinde, mecruh kelimesinin muharebe gazlarının tesiri muhtemeli de dahil olmak üzere keyfemettafak her hangi bir silahın tecavüzüne maruz ve hedef olanlara dahi bilâ tefrik şamil olduğu hakkında meşruhatı lâzıma verilmesi arzusu izhar olunmuştur.

Komisyon bu noktâi nazarı tasvip etmeyip muharebe gazatıle muharebe semlerini uzviyeti beşeriye üzerinde ya bir cerha husule getiren bir silah gibi ve yahutta tesiriyle bir hastalık hudusuna bais olan mikrobi veya diğer gûna bir amül gibi kabul etmiştir.

Bundan maada bunun kabulü takdirinde dühayı şerrin beşeriyeti bu gün malûm olan vesaiti tahribiyye haricinde diğer başka vasıtalar ta-

harri ve icadına sevkle bu suretle bulunacak vasıtalarla helâk olacakların teklifi vaki tarafından ihtiva olunamıyarak bundan dolayı mukavelenamenin şümülü haricinde kalmıyacakları ne malûmdu? Binaenaleyh yapılması arzu olunan işbu tadilat bu faıldaki tabirde mündemiç fikrû mak-

sadın şumulünü kasru tahdit etmekten başka bir şeye yaramıyacaktı.

Bilhassa burada istimali, beynelmilel bir mukavelename ile men'u ref' olunan her hangi bir vasıtanın beynelmilel diğer bir husustaki ittihat ve ittifakta zikrû tadadı ma'nen de tehlikeli olacağıda teemmül olundu.

M A D D E 1

Gerek askerlerden ve gerekse orduya resmen merbut eşhası sair eden mecruh veya hasta olanlar her hususta mazharı riayet ve himaye olacaklardır, bunlar; elinedüştükleri muharip devlet tarafından tâbiyyet farkı gözetilmiyerek insaniyetkârane muamele görecekler ve tedavi olunacaklardır.

Maahaza mecruhin ve hastagânı düşmanına terk etmek mecburiyetinde bulunan tarafı muharip ahvali askeriyenin müsaadesi nisbetinde tedavilerine medar olmak üzere memurin ve levazımı sıhhiyeden bir miktarını dahi bırakacaktır.

Komisyon birinci fıkranın tanzim ve tahriri sırasında gerek bu madde ve gerekse diğer maddeler vesilesile bu (riayet ve himaye) kelimelerinin manai hakikisi ne olduğunu uzun uzadıye tetkik etti bazısı bu ahkâm mûlabesesile mecruhin ve hastagâna kendilerini orduya rapt eden unvan ve vazife ne olursa olsun ve hangi tâbiyyete mensup bulunursa bulunsunlar, edilecek muamele tayin kılınarak muharip devletlere bu iki kelime ile tahmil kılınan mecburiyetler hakkında bir fikri sarih verilmesi arzusunun izhar etmekte idi.

1864 mukavelenamesinden mukadem bir vazife ve mecburiyeti ahlakiye makamında olan bu umde işbu mukavelename ile beynelmilel bir vazife ve mecburiyeti kanuniyyeye tahvil olunmuştu. Fakat şunu zikredelimki her şeyde olduğu gibi bu bapta pek mufassal tarifata girişmek tatbik olduğu mevzuun mana ve şumulünü hasr ve tahdit ederek yanlış tefsirata, teseyyüp ve ihmale, ihtilâf ve itiraza bais olabilir.

Binaenaleyh komisyon, mecruh veya, hasta olan bir asker veya bu kıyafette bulunan her hangi bir şahsın her

yerde ve bila kaydu şart mazharı riayet ve himaye olmak hakkını haiz olduğu fikrû reyindedir; ve bununla şunu kast ve murad etmek isterki bu kelimeler, eline düşülen tarafın eline düşenleri bir taraftan sui muameleye maruz kılmaktan, ızzar etmekten tararruza maruz bırakmaktan öldürmekten men, diğer taraftan onların bilâ mümaanaat vezaifi tabiiyelerinde devamlarına müsaadeyi şamildir.

Maamafih komisyon metni maddeye (insaniyetkârane muamele) kelimelerini ithal ve ilave etmek mecburiyetini his etmiştir. Buna takaddüm eden elfazdan naşı bu kelimeler bilâ faide elfazı zaideden madud zan olunursa da bu kelimeler vasıtasıyla komisyon tekerrürü göze aldırarak her zaman ve mekânda mecruhin ve hastagâl hakkında muhariplerin uhdesine terettüp eden en iptidai mecburiyet ve borçlar üzerinde ısrar etmek istemiştir. (muamele) kelimesi manasının bütün vüs'at ve şumulile umumî bir tarz ve mahiyette kabul olunmuş olup hal-

buki (tedavi) kelimesi ise hususî bir tarz ve mahiyette olarak cerha ve ya hastalığın teşfiyesine tahsis olunmuştur.

İkinci fırka ancak şeklen hafif bir tadilâta uğramış olup buna verilmesi icap eden mana ve tefsir sabık mukavelenamenin ita ettiği mana ve tefsirin aynıdır. Aynı maddenin birinci fıkrasına nazaran mecruh ve hastalara bakmak vazifesi gerek bizzat kendi ordusu felâketzedeleri gerek muhasım t rafa ait olanlar olsun meydana harbi işgal eden tarafı terettüp etmektedir; fakat defatla tebeyyün etmiştir ki galip taraf malik olduğu sırf kendi vesaiti tıbbiye ve sıhhiyesile mecruhlara vakti merhunnunda bu vazifenin ifa ve icrasını temine kadir olamamaktadır. Bundan istintac olunurki muhariplerden hali rücutta bulunan tarafın her iki ordunun mecruh ve hastalarına bakmak yükünü kâmilen rakibine tahmil etmeyip onun uhdesine terettüp eden mesaiye iştirak ve muavenet etmesi icap etmektedir.

MADDE 2

Tarafeynden bir ordunun mecruh ve hastaları evvelki madde mucibince bakılmak şartile diğer muharip tarafın eline düştüğü takdirde esiri harp ad olunacak ve üseraya mahsus hukuku beyneddüvel kavaidi bunlarada tatbik kılınacaktır.

Maamafih tarafeyni muharebeyn mecburiyeti hazıra haricinde esir mecruhin ve hastegânın lehine olmak üzere faideli gördükleri bend ve fıkârata havi akidlerde bulunmakta muhtardılar.

Bu maddenin birinci fıkrası madde-
nin şekli esasını mühim bir surette
tebdil edecek bir teklife ma'ruz kalmış;
ve filvaki' tarafı muhasımın eline düşe-
cek mecruh ve hastanın taki hastaha-
nede tedaviye gayri muhtaç bir hale
gelinceye kadar esiri harp ad edilme-
mesi talep olunmuştu. Esir düşen mec-
ruhine tatbik edilecek olan ve muma-
ileyhim için muharib efrad ile harp
üserası arasında mütevassıt bir mevki
ihdas eden ahkâm ve kavanini mahsusa
fikri cedidinin mürettibi olan zat tek-
lifatını pek ziyade bir vüsati nazar ve
pek yüksek bir hissiyyatı insaniyyetkâ-
rane ile ve komisyonun hayret ve tak-
dirini calip bir surette müdafaa ve teşrih
etmişti. Teklifi mezkûr o derece ehem-
miyyet ve alakayı haiz göründü ki be-
rayı tetkik ve mütalaa tali bir komisyo-
na havale kılındı. Tali komisyon teklifi
vakım tatbikatında tesadûf edilecek
müşkilâtı azırmeye bazı ahvalde, ve bil-
hassa bu ahkâm ve kavanini mahsusa-
nın vazıhan tay'yini mahiyyeti, tasav-
vur olunan hastahane tedavisinin tabiat
ve mahiyyeti hakikiyyesi ve tedavinin
ne vakit hitam bulmuş ad edileceğinin
ta'yin ve tesbiti hangi hasta ve mecru-
hun ahkâm ve kavanini mahsusadan
istifade etmesi lâzım geleceğinin ve
hangilerinin gelmeyeceğinin tefrik ve
ta'yini hususunda etibbanın maruz ka-
lacakları müşkülât ve mezahim gibi
nakabili iktiham ahvale kanaat getir-
miş ve tatbikatındaki işbu müşkülâtta
maada tasdikî tıbbî esasına müstenit
bir harp esiri sınıfı teşkil ve kabulünde

kanunî noktai nazardan mevcut imkân-
sızlık ve bâhusus bu son esasattan ko-
laylıkla tevellüt edecek sui istimalât
mülâhazasıle bu rey ve teklifin saiki
olan insaniyyetkâr sebeplere hürmetle
beraber tali komisyon berayı tetkik
kendilerine tevdi kılınan lâyihai kanu-
niyenin kabulüne imkân göremeyerek
ret ile evvelki mukavelenamede mevcut
metni kabul ve muhafaza eylemiştir.
Maahaza tali komisyon muhabbet ve
teveccühü ammeye mazhar bu derece
alicensabane bir teklifin ileride tetkik
ve mütalaaaya şayan olduğu arzusunu
izhara lüzum görmüştür. Birinci komis-
yon bu reye iştirak etmiştir.

Aynı maddenin ikinci fıkrası esas
ve umde cihetile değilse de şekil itiba-
rile derin tebeddülâta uğramıştır. Zaten
1906 da mukavelenamenin bu kısmında
istihdâf edilen nokat bir çok münazara-
ta bais olmuştur.

Tarafeyni muharebeynin, aralarında
yeddi temellüklerinde bulunan taraf mu-
hasime ait mecruh ve hastalara müteal-
lik hususatta hususî mukavelât akde-
debilmek hakkını haiz olmalarını kabul
ederek o zamanki konferans, misal
makamında, meydanı muharebede kal-
mış mecruhların mütekabilen iadeleri,
tarafı muhasımın nezdinde hıfzetmek
istemediği mecruhini memleketlerine
göndermesi, orada ikamet şartile mec-
ruhunun bitaraf bir devlet erazisine iade
ve izamı gibi her iki tarafın noktai na-
zarından bir itilâf husulile bunun ameli
bir surette mevki icraya vaz'ı imkânını

düşünerek bunlar için bazı hukuk ve salâhiyetler kayıt ve tahrir etmekte idi.

Bu fıkranın mevat ve muhtevasını mütalaaya memur edilen tali komisyon zikir ve tadat edilen bu misallerin bilü-zumluğuna hükmederek temamilen hafızını teklif etti. Ve metnin birinci kısmını olduğu gibi muhafaza ederek tarafeyni muharebeye bahşolunan mecruh ve hastalar hakkında Beynelmül mu-

kavelâta meşrut ve muharrer mecburiyetler haricinde faydalı gördükleri fıkratı havi bir itilâf akdi salâhiyeti bu maddenin muhteviyatına eseri ihtiyat olarak hiç bir misalin zikir ve ithaline hacet messettirmeyeceği kanaatini perverde eyledi.

Tali komisyon mukarreatının birinci komisyon tarafından tasdik olunduğunu görmüştür.

MADDE 3

Her muharebeden sora meydana harbi işgal eden taraf mecruh ve maktulları taharri ve bunları yağma ve garetten ve muamelâtı gayri lâyikadan siyanet için tedabir ittihaz edecektir.

Ahval müsait olduğu takdirde iki hat arasında kalmış olan mecruhların kaldırılmasına müsaade etmek üzere mevzii bir mütareke akdi ve ya ateşin tevkifi takarrur ettirilecektir.

Bu madde ile bununla açıktan açığa irtibatı olan müteakip madde harp harici kalmış askerlerle maktülleri yağma ve garetten ve muamelâtı gayri lâyıkaya uğramaktan siyanet için memnuniyetbahş bir düstur tanzimine memur tali bir komisyonun tetkikine arzedildi.

Mezkûr tali komisyon aynı zamanda tarafeyni muharibeyn arasında mecruh ve hastalara ve maktulinin hüviyetlerinin bildirilmesine müteallik en veciz ve seri bir usulü muhabere ihdas ve tanzimine memur edildi.

Dördüncü maddenin kendinden evvelki maddenin evamir ve ahkâmı tekrar etmesi hasebile bu her iki madde

meyanında mevcut tedahülden içtinap arzusile tali komisyon üçüncü maddeyi sırf meydana muharebeye ait hususata tahsis ve dördüncü maddede mecruhlara, maktüllere, mezarlara, termit ve tetfine ilh. . . hasredildi.

Üçüncü maddenin birinci fıkrası 1906 mukavelenamesinin aynı maddesinin fıkrâi müteakibinden ibaret olup yalnız bunda mecruhların taharri keyfiyeti maktullara da teşmil olunmuştur. Bu fıkra mecruhîyet ve iztirabat dolayısıyla meydana harpte kendini yağmagerlerin teşebbüsâtı caniyelerine karşı müdafaa edemeyecek bir halde bulunan askerleri temin zmnunda manevi bir

endişeye tevafuk etmekte olduğundan tamamiye musip görülmüş ve bırakılmıştır.

1906 mukavelenamesi tarafından tanzim ve kabul edilmiş olan ikinci fıkraya gelince bunun metni yukarıda zikri sepkat eden yekdiğerine tedahül ve indimaç keyfiyetinden içtinabın dördüncü maddeye naklolunmuştur.

Maddenin 1.006 konfaransınca üçüncü fıkrası olarak tanzim edilen kısım ise bu halde bu günkü mukavelenamenin ikinci fıkrasını teşkil etmektedir.

Fıkrai mezkûrenin metni mülâhazatı umumiye sırasında arzettiğim munak-

kah ifadelerin bir misali olup bir ordu kumandanına muhasımı tarafından iki hattı harp arasındaki mecruhini taharri etmek üzere vaki olacak tatili muhase-mat teklifini, tetbiri mezkûr harekâtı harbiyenin cereyanını haleldar edeceğine hükmettiği takdirde, reddetmek salâhiyetini bahşetmektedir. Bu ret keyfiyeti bu suretle mukavelename ahkâmına bir tecavüz gibi telakki edilmekte ve binaenaleyh bir muharip tarafın ateşi kesmek hususunda vukubulan talebinin ademi kabulünden dolayı bunu muhasimi aleyhine manevî bir silâh makamında kullanmasına manî teşkil eylemektedir.

MADDE 4

Tarafeyni muharibeyn topladıkları ve yahut buldukları mecruh, hasta ve maktullerin esamisi ile beraber bunların hüviyetlerini tayine medar olacak bilcümle malûmatı mümkün olduğu kadar kısa bir müddet zarfında müteakabilen yekdiğerine bildireceklerdir.

Vefiyat ilmühaberlerini tanzim ve irsal edeceklerdir.

Aynı zamanda meydanı harpte veya maktulinin üzerinde bulunan şahsa ait bilcümle eşyayı ve bilhassa hüviyet varakalarının nisfını — nisfi diğeri mevtaların üzerinde merbut olarak kalacaktır — derç ve irsal edeceklerdir. Maktulinin defin veya ihraklarından evvel tahakkuku mevt ve berayi ihbar tayini hüviyet maksadile vücutlarının dikkatli bir muayeneden ve kabil olduğu takdirde muayenei tıbbiyyeden geçirilmesine dikkat ve nazaret edeceklerdir.

Bundan mada hürmet ve tazim ile defin olunmalarına ve metfenlerine riayet edilmesine ve daima kolaylıkla bulunabilmesine dikkat ve nazaret edeceklerdir.

Bu husus için sonraki mahalli definleri neresi olursa olsun hini hacette mevtaların tebyin hüviyetini ve muhtemel bir ihracı emvat keyfiyetini mümkün kılmak üzere muhasamatın hini bed'inde bir mezarlıklar idaresi teşkil eyleyeceklerdir.

Hitamı muhasamatta mezarlıklarla bu mezarlıklarda veya diğeri mahallerde metfun maktulinin esamisini müş'ir defterlerini yekdiğerine tevdi edeceklerdir.

1906 mukavelenamesi de aynı madde ile matkulinin hüviyetlerinin tayini lüzumunu evvelce tasdik ettiği cihetle dördüncü madde mevzu itibarile olsun yeni bir şey değildir; fakat şimdiki madde 1906 mukavelenamesindeki üserayı harbiye mübadelesine ait ahkâmı metninden tamamiyle tay etmiştir. Komisyon bu cihetin üserayı harbiye kanununa ithalini daha muvafık bulmuştur.

Bu kanunun altıncı fas'ı istihbarat kalemlerine müteallik her hususu ihtiva etmekte olduğundan komisyon bunun Cinevre mukavelenamesinde bulunmasına bir lüzum ve mecburiyyet görmeyip bu kalemlerin tespit ettiği vakay'î bitaraf bir devletin bir merkez memuru tarafından ihbar ve tebliği beynelmilel diğer bir mukavelenameye ait olduğu cihetle burada bulunmasına cevaz vermemiştir.

İkinci fıkra vefiyat ilmühaberlerinin mübadelesinden bahistir.

Dördüncü maddenin üçüncü fıkrası 1906 mukavelesinin aynı maddesinin ahkâmı ahiresini ihtiva etmektedir. Burada istandarizasyon komisyonu tarafından derecei ehemmiyyetinden olanca vüsat ve sümuliyle bahs edil-

miş olan hüviyyet varakaları neselesi 1906 mukavelenamesinden daha vazıhan zikredilmektedir.

Komisyon tarafından ittihaz olunan işbu mukarreratın bütün devletlerce kabul olunması ve bununla bütün ordu efradının kesbi ünsiyyet etmesi yalnız maktullerin değil ağır mecrub ve hastaların tayini hüviyyetleri namına da pek ziyade gayanı arzu ve temennidir.

Dördüncü fıkra evvelki maddenin ikinci fıkrasını tamamlamaktadır. Bu fıkra mevtaların kabülse bir hekim tarafından dikkatli bir muayeneye tabi tutulmasını amirdir. Bu keyfiyet meydan harpte kalacakların canlı canlı gömülmeğe havf ve ihtirazlarını mucip olan manevî bir endişeyi bertaraf etmeğe hadimdir. Bu muayene hüviyyet varakasının fiktanı halinde bilahara mevtaların tayini hüviyyetine medar olacak bazı alaimi sübutiyyenin bulunmasında yarıyacaktır.

Bu maddenin son üç fıkrası tedfine ve medfenlerin kolaylıkla bulunabilmesini temin ve icabında icra edilecek ihraç ve nakli emvat hususunu teshil edecek bir mezarlıklar idaresinin teşkiline müteallıktır.

MADDE 5

Memurini askeriyye vukubulacak davete icabet edenlere bazı gûna suhulet ve himayeî mahsusa bahş ederek orduların mecrub ve hastalarını kendi tahtı nezaret ve murakabalarında topluyıp tedavi etmek üzere sekeneî mahalliyyenin gayreti şefkatkâranesine müracaat edebileceklerdir.

Bu madde 1906 mukavelenamesinin ayıdır.

Ekseri memleketlerin teşkilatı sıhhiyesinin terakki ve inkişafı ve b. husus Salibiahmer Cemiyetlerinin kesbü tevesşü etmesi hasebiyle bu maddenin hazfine imkân vardı gibi geli, komisyon eğer maddei mezkûre ahkâmının esnayı tatbikinde şumul ve manasının daha sarîh ve vazîh bir surette anlaşılması hakkında izahatı mütemmîme talep edilmiş olmasından haberdar kılınsâ idi bunu yapmak hususunda kendinde bir hak

görürdü. Maamafih komisyon mukavelenamedeki işbu maddenin ipkasını mecruh ve hastaların menafîi noktai nazarından faideden hali görmedi.

Maahaza (maafiyyet) kelimesinin makamına (sühulet) kelimesi ikame olunduğunun arzu beyamda lâzımdır. Filvaki burada (maafiyyet) kelimesiyle ne mana murad edildiğini tayin etmek son derece müşkül olup halbuki memurini askeriyenin mecruhlara karşı şefkat gösterecek ahaliye bazı günâ (suhulet) ibraz ve irae edebilmesi daha kolaylıkla anlaşılacaktır.

İKİNCİ FASIL

TEŞKİLAT VE MÜESSESAT

MADDE 6

Seyyar teşkilâtı sıhhiyye yani seferber ordularla beraber gitmek üzere vücade getirilen teşkilât ile umuru sıhhiyyeye ait sabit müessesat muharipler tarafından mazharı riayet ve himaye olacaklardır.

Bu madde teşkilât veya müessesatı sıhhiyenin hey'eti mecmuasına yani mecruh ve hastalarla memurin ve müstahdimin, malzeme ve arabalara umumi bir surette bahş olunan riayet ve himayeyi gösterir.

1906 mukavelenamesi tefsirleri seyyar teşkilât ile sabit müessesat arasındaki farkı mükemmelen irae ve tarif etmektedir. Evvelkiler alaydan orduya kadar olan teşkilatı sıhhiyyeyi ve hat-

ta ifayı vazife için kurularak müvakkaten sabit bir hale geçen seyyar hastaneleri bile şamilirdi? Bu teşkilatta aynı zamanda tebdili mevki etmeğe kabiliyyetli olan tabliye hastahaneleri dahildir. Hülâsatan bunlar harekâtı askeriyenin icabatına göre tebdili mevki edebilecek bir tarzda tertip ve teşkil kılınmış olan seferber ordu ile beraber gidecek bilcümle teşkilâtı havidir.

Sabit müesseseler ise dahili memlekette bulunan veyahut daha ileri muntakalarda yerleşmiş olan daimi hastahanelerle malzemei sıhhiyye depoları

ve mühimmatı sıhhiyye mağazaları gibi teşkilâtları bilakis bu tebdili mevkie müsait olmayanlardır.

MADDE 7

Teşkilât ve müessesatı sıhhiyyeden düşmana zarar iras edecek surette istifade edildiği takdirde teşkilât ve müessesatı mezkûreye bahş olunan himaye ref olunur.

Bu madde 1906 mukavelenamesindeki yedinci maddenin tanamile aynıdır. Bu gibi bir teşkilâtın vazifesi sıhhiyyesi hududu haricine çıkmaması lâzımgelceğ bedihidir; bilfarz teşkilâtı mezkûre kıtaatı askeriyye barındırıldığı ve yahut mühimmat malzemei askeriyyeye depo ittihaz kılındığı anda tabiatile bu himaye hakkını zayıf edecektir.

Bu madde berveçhi atı bir kayıt ve ihtara mahal vermektedir. Bu madde mucibince bu nevi teşkilâtın muhtin-

de yalnız mecruhların ve birde memurini sıhhiyyenin girebileceği 50 metrelik bir masuniyet muntakası ittihaz ve kabul olunması şayanı arzudur. Fakat bilhassa bu gibi mecburiyyetlerin esnayı tatbikte beis oldukları müşkilâtın dolayı işbu tadil teklifi geri alınmıştır. Bundan mada bu kuyudat bir prensip yani asıl maddeye taalluk etmeyip daha ziyade teferruata ait bir meselenin tanzimine müteallik olduğu ecilden Cinevre mukavelenamesinde bulunmasına mahal yoktur.

MADDE 8

Atiyüzzikir hususat teşkilât ve müessesatı sıhhiyyeden birinci altıncı madde ile temin olunan himayeden mahrum edecek mahiyyeti haiz ad edilmeyecektir.

1 — Teşkilât ve müessesatı sıhhiyye memurin ve müstahdimininin müsella olmaları ve bunların nefislerini ve yahut idarelerindeki hasta ve mecruhları müdafaa için silahlarını istimâl eylemeleri.

2 — Müsella hasta bakıcıların fıktanından dolayı teşkilât ve müessesatı sıhhiyyenin bir müfrazesi askeriyye veya karakol tarafından muhafazası;

3 — Teşkilât ve müessesatı sıhhiyede mecruh ve hastalardan alınmış ve henüz me'murini aidesine tevdi edilmemiş olan eslihai hafife ve mühimmatın bulunması ;

4 — Teşkilât ve müessesatı sıhhiye derununda kendi eczayı mütemmimesinden olmayan umuru baytariyyeye ait memurin ve müstahdimin ile malzemei baytariyyenin bulunması.

Komisyon sekizinci maddenin ilk dört fıkrasıyla 1906 mukavelenamesinin aynı maddesinin metnû ifadesini tamamiyle muhafaza etti, ve bir teşkilâtı sıhhiye için, evvelki madde ile bahş ve temin olunan menafî ref ve nez etmiyecek, bazı ahvali hususiyyenin derpiş ve kabul edilmesini lâzım ve zaruri ad ederek bu sayede ilerde göreceğimiz veçhile muhtemel bilecümle münazaa-lardan içtinap olunabilmesi gibi büyük bir faide temin etti.

Birinci fıkra teşkilâtta silâhlı hasta bakıcı efradının mevcudiyetini kabul etmektedir. Harpte bazı ahvali askeriyye zuhur ederki burada memurin ve müstahdimini sıhhiyye gerek nefsinin muhafazası ve gerekse yedi ihtimamına mevdu mecruh ve hastaların selâmeti için silâh istimal etmek mecburiyyetinde bulunur. Bu yedinci maddede zikr ve kast olunan düşmana zarar iras edebilecek bir fiil ve hareket ad edilemez.

Fakat her bir ordu teşkilâtı sırasında memurini sıhhiyesi için müdafaai şahsiye makamında bir teslihat kabul etmiş değildir ? O halde mürettebatında silâhlı hasta bakıcı bulunmayanlar mütemadiyen bu hususa tahsis edilmiş

müsellah bir müfrezei askeriye tarafından muhafaza olunurlar. 1906 Konferansı aynı vazifeyi ifa ettiğinden dolayı bu gibi ahval ve çeraif içinde bu müfrezei askeriyyeyi müsellâh hasta bakıcılar gibi kabul ederek bunlarada memurini sıhhiyyeye mahsus maafiyeti bahş etmiştir.

Halbuki vazife itibariyle olan bu müşabehet nazarı itibare alınmış olmasına rağmen bu günki konferans meseleyi başka suretle hüküm ederek müfrezei askeriye ve muhafız efrattan altıncı madde ile bizzat memurin ve müstahdimini sıhhiyyeye bahş olunan maafiyeti nez' etti. Ve bundan dolayı komisyon (muntazam bir emirnameyi hamil) olması kaydında bi lüzum ad ederek hazfe mecburiyet gördü. 1906 mukavelenamesindeki bu kayıt pek büyük bir ehemmiyeti harızdı. Zira muhafız efradın memurini askeriye tarafından kendilerine verilecek vesikalarla keyfettefak bir teşekkülü sıhhiyede ki sebebi mevcudiyetlerini ve oradaki hizmet ve vazifelerini Eîspat etmek mecburiyyetinde bulunmaları icap etmekte idi ; aksi taktirde esir edilirdi. Burada bahş ettiğimiz ahkâmı munderice bir teşekkülü sıhhiye

tahsis edilecek muhafızların mevcudunun bazen o teşekkülü sıhhi- nin ehemmiyet ve ihtiyacile mütenasip olmayacak derecede fazla bulunması gibi bazı sui istimalâta kapı açmakta idi.

Şimdiki halde ise efradı sıhhiyeden olmayıpta teşekkülü sıhhi ile beraber düşman eline düşecek her fert teşekkülü sıhhi derununda bulunması megru olsun olmasın esiri harp sayılmaktadır.

Bundan dolayı muntazam bir emirnameyi hamil bulunması kaydının konmasına lüzum kalmamıştır. Bundan maada muhafız müfrezeli askeriyeye komanda eden zabıtın emri altındaki kıtânın ifa edeceği hizmet ve vazifeyi isbata hadim bir emri tahririyi hamil olması kabul edilse bile nöbetçilere vazifeleri hakkında verilecek emirler tahriren verilmeyip şifahen verileceğinden bir karakol neferinin bu gibi bir vesikayı hamil bulunabilmesi kabili tasavvur değildir.

Üçüncü fıkra bir teşekkülü sıhhi derununda bulunan mecruhinden alınmış ve vaktin ademi müsaadesine mebni henüz makamı aidine tevdi edilememiş olan esliha ve ya mühimmatı irae etmektedir. Burada (*fişek*) kelimesinin yerine mühimmat lafzı konulmuştur. Zira asri bir neferin teslihatı meyânında bilfarz el bombası gibi fişekten maada diğer alata harbiyede bulunmaktadır.

Keza bu maddenin şeraiti dahiline girinesi ihtimali olmayan eslihai (*müş-*

tereke) ye karşı bir fark teşkil etmek üzere (*esliha*) kelimesine birde (*hafife*) kelimesi ilâve olunmuştur.

Bu konferans mezkûr esliha ve mühimmatın ganimeti, harbiye ad edilip edilmeyeceği meselesini münakaşaya hacet görmemiştir.

Halbuki 1906 konferansı hususu mezkûru muzakeratı esnasında mevzuu bahs etmiş ve bunların ganimeti harbiyeden madut olacağına ittifak eylediğinden mukavelenamede zikrine lüzum görmemiştir. Çünkü mesele bizzat kendiliğinden zahir ve aşikâr olup halli hukuku harbiyenin dairei salâhiyeti dahilinde olduğundan Cinevre mukavelenamesinin mevzuundan hariç mevat sırasında bulunmakla konferans bu bapta hiç bir güna evamir ve kuyudata hacet görmemiştir. Maahaza bu mesele hakkında ihtiyaten on ikinci maddenin dördüncü fıkrasına bazı kuyut konmuştur. Komisyon bu maddeye büsbütün yeni bir son fıkra ilâve etmiştir. Bazı ordularda teşkilâtı baytariye teşkilâtı tıbbiyeye merbut olarak hareket etmektedir her nakadar bizzat teşkilâtı tıbbiyeden madud değilse de umuru idare, memurin ve mürakabe hususlarında memurini tıbbiyeye tabidir.

Buna binaen komisyon memurin ve müstahdimini baytariyenin bir teşekkülü sıhhi derununda bulunabilmesini yedinci madde de münderiç kuyut ve şuruttan madut bir fiil ve hareket addetmek istememiştir. Bu ahkâmı mün-

dericenin tetkiki sırasında mukavele-name tarafından memurin ve müstahdimini sıhhiyeye bahş olunan müsaa-denin bilâ istisna memurin ve müstahdimini baytariyeye de teşmil olunması hakkında bir teklif ve talep vaki' ol-

muşsada komisyon seferber ordulardaki vazifei baytariyenin insaniyetkârane bir mahiyette olduğu kati bir surette isbat edilemeyeceği cihetle bu teklifi kabule temayül göstermemiştir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

MEMURİN VE MÜSTAHDIMİNİ SİHHİYE

MADDE 9

Muhtasaran mecruhin ve hastegâni kaldırmak, nakl ve tedavi etmekle ve keza teşkilât ve müessesatı sıhhiyelerde umuru idare ile mükellef me'murin ve müstahdimin ile ordulara merbut me'murini ruhaniye her gûna ahvalde mazharı himaye ve riayet olacaklardır. Bunlar düşman eline düşdükleri takdirde kendilerine üsereyi harbiye gibi muamele edilmeyecektir? Keza hini hacette mecruhin ve hastagânın kaldırılmasında ve naklü tedavisinde istihdam olunmak üzere hususi bir surette yetiştirilmiş olan muavin hasta bakıcılarla tezkereciler hüviyet varakalarını haiz oldukları ve bu vazifeyi ifaları esnasında ele geçtikieri taktirde daimi memurin ve müstahdimini sıhhiyenin tabi' oldukları kavaide tabi' tutulacaklardır.

Üçüncü fasıl Cinevre muahedesinin himayesinden istifade etmesi lâzimgelen me'se', ve mahiyetleri muhtelif memurin ve müstahdimini sıhhiyeye ile meydan muharebede bunlara tatbiki kabil olacak tedabiri ve hasmın eline düştükleri takdirde kendilerine bu himayeyi tekeffül eden ahkâmı mahsusayı ihtiva etmektedir. Dokuzuncu maddede evvelâ 1906 mukavelenamesinin birinci fıkrası aynen derç ile bunun metninde hiç tebdilât icra edilmemiştir.

Her hangi bir teşkilâtı sıhhiyede bu teşkilatın muhafazasını temin edecek müselleh eşhasa maafiyet bahşetmekte olan 1906 mukavelenamesi metninin fıkrâi satıyesi mukavelei hazıra tarafından, bu muhafaza hizmetine tahsis olunacak kuvvetlerin muhafazasile muvazzaf oldukları teşekkülün ehemmiyyetile gayri mütenasip miktarda kuvvei müselleha tahsis edilebilmesi gibi sui istimalâta mahal ve imkân bırakması hasebile red olunmuştur.

Komisyonunuz tarafından tanzim edilen lâyihaî hazıranın dokuzuncu maddesinin ikinci fırcası hadit ve şedit münakaşat ve mubahasata badi olmuştur. Burada mubahaseyi, resmen hidematı sıhhiyeye dahil ve ait bulunmayan ve muavin tezkereci gibi kullanan askerler teşkil ediyordu. Meselâ bazı ordulardaki kolordu muzikacıları gibi, mevcut tezkerecileri takviyede kullanılan işbu tezkereciler muharebe esnasında alelade tezkereci vazifesini görmektedirler ; bunların bir kısmı da ancak ademi kifayetten ve ya ateş te'sirile fazla zayıat vermekten yahutta pek şedit harekâtı askeriyeye esnasındaki mecruhinin kesretle tevacüm ve terakümünden mütevellit ihtiyaç husulü takdirinde bu vazifeyi ifa ederler ; bu ilâve tezkereciler hidematı muavine erbabından ve ya ihtiyatta bulunan muharip kıt'at efradından ahiz olunur.

Komisyon bu iki sınıf ilâve tezkereciler arasındaki mevcut işbu farkı kabul etti; zira kâffesi muharip kıt'attan alınma oluvası itibarile bu fark bunların asıl ve menşelerinden mütevellit olmayup harbin cereyanı esnasında ifa etmekte oldukları vazifenin tahalufundan neşet etmekte idi.

Birinci sınıfa babs ettiğimiz nizamîye muzikacılarını ithal etmek mecburiyetindeyiz. Zira bu adamlara daha sülh zamanından itibaren surf esnayı harpte ifa edecekleri hastabakıcılık ve tezkerecilik vazifei hususiyesine ait malumat iktisap ettirilmek üzere hu-

susî tedrisat dahi yapılıdır. Tezkereci askeriyelerinde resmen tavzif edilmiş oldukları işbu hizmeti insanîyetkârane bir ifadei sarıha ile vazihan zikrolunmuş olmakla bu keyfiyet mumaileyhimî bir dereceye kadar ihtiyat ve muvakkat hidematı sıhhiyeye ithal etmektedir.

Halbuki şimdi arzedeceğimiz diğer sınıf tezkereciler için keyfiyet bu merkezde değildir. Bunlar halen harbe iştirak ettiklerini halde muvakkat ve müstacel ahvalde mecruhların imdadı sıhhi mahallerine taşınmasına muaveneet ve iştirak için amirlerinden emir almış kimselerden ibarettir.

Komisyon bu iki sınıf ilâve efradı sıhhiyeye, mukavelenin bizzat asıl memurî ve müstahdimini sıhhiyeye bahş ettiği müsaadeyi teşmile lüzum görmeyerek sonraki sınıfı teşkil eden ve tesadüfen bu vazifeyi gören kısmı bundan iskât ile yalnız ve ancak evvelâ yetlerinde muharebe esnasında ilâve tezkerecilik ve hastabakıcılık vazifesi ifa edeceklerini sarahaten gösterir hüviyet varakaları bulunmak ve saniyen mumaileyhim muhasım devletin eline bu vazifei insanîyeyi esnayı ifade düşükleri taktirde bu hakkı iktisap edebilmeleri şartlarıle bu müsaadeyi evvelki sınıfa tevcih ve tahsis etmiştir. Şunu da ilâve etmek icap ederki bizzat fıkranın metni zımnen alâkadaranın diğer ikinci bir şartı daha ifa etmiş olmalarını tazammün etmektedir ki buda işbu askerlerin mecruh ve has-

taların kaldırılması, nakil ve tedavisi hususuna iştirak etmek üzere setyeci ve hastabakıcı efradı ikmalîyesi gibi kendilerinden istifade edebilmek için behemhal evvelce hususi bir tedrisat

görünüş olmaları keyfiyettir. Madde- nin ikinci fıkrası bu mukarrerattan sonra kaleme alınmış olduğu halde huzurunuzda takdim ve teklif olundu.

MADDE 10

Hükümeti metbuaları tarafından usulü veçhile tanınmış ve me'zuniyet istihsal eylemiş olan ve orduların teşkilât ve Müessesatı sıhhiyesinde istihdam edilen muaveneti ihtiyariye cemiyetleri efradı haklarında dahi, kavanın ve nizamâtı askeriyeye tabi olmak şartıyla, dokuzucu maddenin birinci fıkrasında beyan olunan memurin ve müstahdimin misillu muamele olunur.

Tarafeyni müteakideyinden her biri gerek henüz vakti sulhda ve gerekse muhasamatın bîdayet ve ya cereyanı esnasında ve her halde bilfiil istihdamdan evvel kendi ordularının resmi heyeti sıhhiyesinde mesuliyeti zatiyesi tahtında icrai muavenet için mezuniyet verdiği cemiyetlerin isimlerini diğer tarafa resmen tebligâ mecburdur.

Bu madde hükümetler tarafından tanınmış olan muavenet cemiyetleri memurin ve müstahdiminine bahş oluncak himayeye ait ahkâmı mündereceyi ihtiva etmektedir. Komisyon bahsı geçen me'murin ve müstahdiminin kavanın ve nizamâtı askeriyeye tabi olmaları hakkındaki şeraiti sabukai mündereceyi tamamile ipka etti. Bu hususi mukavelenamenin kıymet ve ehemmiyeti manevîyesinin muhafazasıyle bunun umum üzerindeki tesir ve nüfuzun idame ve ipkası için riayet edilmesi lâzım bir keyfiyettir.

Hey'eti murahhasalardan bazıları Salibiahmer cemiyetleri memur ve müstahdiminine muharebei ahire müd-

detince harp esiri gibi muamele edilmiş olduğundan dolayı, işbu maddede bilhassa Salibiahmer cemiyetlerinin ismen zikredilmesini talep ettiler.

Bu tadilatın icrasını hakkı göstermek üzere zikr ve beyan edilen vekayı sırf harp esnasında vacibürriaye olması lâzım gelen (1864 ve 1906) mukavelenamelerine aşikâr bir eseri tecavüzden başka bir şey olmadığından ve hiç bir vakitte vuku ve tekerrürü arzu edilmeyen bu gibi ahvalin icra ve tekerrürünün men'i bu yolda ahkâmı hususiye ilavesiyle kabil olmayacağından işbu maddede zikredilen muavenet cemiyetleri tabirinin daha fazla tefsir ve izahı biluzum görülmek-

le komisyon 1906 mukavelenamesinin metninde hiç bir tadilat iera edilme-
mesi reyini tasvip etti.

Diğer bir tadil teklifi komisyonun daha uzunca bir müddet nazarı dikkatini celp ve tevkif ile bu tadilatın bais olduğu mesaili taliyenin ehemmiyeti hesabıyla tetkik ve mutalaasının hususi bir komisyona havalesine lüzum hissetti.

Onuncu maddede kast ve murat olunan şaraiti cami muavenet cemiyetleri azası meyânında vazifeleri itibarıyla dokuzuncu maddedeki askeri sıhhiye memur ve müstahdemlerini ifa ettikleri hizmet ve vazifeye her nöktai nazardan müşabehet ibraz eden yani münhasıran mecruh ve hastaların kaldırılması nakil ve tedavisiyle beraber teşkilat ve müessesatı sıhhiyenin idaresiyle meşgul olau kimseler olduğu gibi vazifeleri sırf kıtaatin maddi ve manevi refah ve ihtiyacının islâhından ibaret olan kimseler de mevcut bulunmaktadır.

Tali komisyon bu ikinci sınıf muavenet cemiyetleri memurun ve müstahdimininin ifa ettikleri vazifeyi gören birinci sınıf muavenet cemiyetlerine bahş olunan müsaadeyi bahşetmek istemiyerek 1906 mukavelenamesinde kabul olunan onuncu madde metninin sureti tahririnde dokuzuncu maddedeki evamir ve ahkâm mucibince muavenet cemiyetlerinin memurun ve müstahdimlerininin mazharı himaye olabilmelerininin lazım ve mütevakıf olduğu şaraiti tayzih eden bir tadilat iera etmişti.

Komisyon bu nöktai nazara iştirak ederek maddei mezkûre metnini mephusun'anlı me'murin ve müstahdiminin dokuzuncu maddedeki me'murin ve müstahdimin misillu aym vazaifte istihdam edildiğini tebarüz ettirmek suretiyle tadilatı mezkûreyi kabul etti.

Keza heyeti Murahhasalardan biri tarafından komisyona mukavelenamedeki himayenin ordunun mecruh ve hastalarınınin tedavi edilmekte olduğu hükümeti mülkiye ve idarei mahalliye hastanelerine hatta hastanedeki sivil hastalar kâmilen tahliye olunamadığı taktirde dahi teşmilini havi bir tadilat icrasını arzetmek arzusu izhar olundu.

Burada dokuzuncu maddedeki me'murin ve müstahdimini askeriye ile onuncu maddenin ihtiva ettiği muavenet cemiyetlerinin memurun ve müstahdimini arasında bir nevi mütevassıt vaziyet hasıl olmakta olup bu hastanelerin me'mur ve müstahdimleri teşkilatı askeriyeden birine mensup bulunmadıkları gibi usulü daire-sinde hükümet tarafından da tanınmış bir cemiyete ait olmadıkları halde ancak devletin bir hastanesi bulunmak sıfatıyla askeri bir hastane olmadığı halde müessesenin kudreti istiabiyesinin %de altmışını mütecaviz fazla miktarda askari mecruh ve hastalar kabul ve tedavi etmekten ibaret kalmaktadır.

Komisyon bu tadilatın icrasını selâh yeti haricinde görmüş ve mezkûr mes'ele hali hazırdaki konferansın

mevzuu haricinde ve daha ziyade kavranın ve taamülâtı harbiyeden bahis olan Lahî mukavelenamesi ahkâmına temas ettiği cihetle hakkında bir karar ittihaz edememiştir.

Komisyon onuncu maddenin ikinci fıkrasında bu maddenin dairei şumûlünde olup hükümetlerin tahtı emirlerinde bulunan milli cemiyetlerin isimlerini mütekabilen yekdiglerine tebliğ eylemeleri hususunda i mecburiyeti, bu ihbar ve tebliğin bizzat bu cemiyetler efradının menfaati icabından bulunması hasebile ibka etmiştir.

Konferans esnasında (*Ordre Souverain de Malte*) namındaki cemiyet tarafından muahedenin onuncu maddesi mucibince milli muavenet cemiyetle-

rine bahş olunan imtiyazatın kendisine de teşmili talebini havi yapılan tadil teklifnamesi kendisinin hiç bir hükümete ait olmayup beynelmilel bir mahiyeti haiz olması cihetle, geriye alınmıştır. Maamafih cemiyeti mezkûre teklifi vakının konferansın senedi nihaisine terk ve havalesi talebinde bulundu.

Komisyon bu tarikatın gefkatı insaniyetkârane sahasında her veçhile ifa ettiği bin senelik vazaif ve hidemata teşekürle beraber senedi nihaide talep olunan mealde ve fakat buna bazı memleketlerde bu Malta tarikatı (*Ordre de Malte*) nin haiz olduğu aynı imtiyazata malik tarikatları de şamil olmak üzere bir cümleinin zikrine karar verdi.

MADDE 11

Bitaraf bir memleket tarafından tasdik olunmuş bir cemiyet hükümeti metbuasının evvelce muvafakati ve bizzat muharip devletin mezuniyeti munzam olmaksızın kendi memurin ve müstahdimin ve teşkilâtı sıhhiyesiyle bir muharip hükümete ifayi muavenet edemez.

Bu muaveneti kabul eden muharip taraf bir gûna istifadeye mubaşeret etmezden evel keyfiyeti düşmana tebliğ etmeğe mecburdur.

Bu madde 1906 konferansındaki aynı ifade ile tanzim kılındı. Yalnız bir devletin karşısında düşman olarak bir çok muharip devletler bulunabileceği ecilden (düşman) kelimesinin önündeki (son) zamiri mülkisi hazf olundu [1]. Beynelmilel komite tara-

[1] Bu madde zaten Türkçedeki metinde evvelce düşmana diye tercüme olunmuş olduğundan hiç bir tebeddül irasına lüzum kalmamıştır.

findan taktim kılman lâyiha bitaraf bir memleket teşkilâtı sıhhiyesinin hududa karip bir mahalde vukua gelen bir müsademe mahalline giderek tarefeyni muharebeynin evvelce müsaade ve muvafakatını talep etmeksizin me ruh ve hastalara vazifei insaniyyede bulunabilmesi hakkında (mükerrer on birinci madde) namile bir madde bulun-

makta idi. Teklifi vaktin bais olduğu şiddetli itirazat mes'elenin bir tali komisyonuna havalesine sebebiyet verdi.

Hukuk noktai nazarından bu teşkilâtı sülhiyyeler tarafından toplanan mecruhların bâdeşşifa ne gibi ahvale tabi tutulmaları icabedecekti? Bunlar hududu kendi arzuyu zatilerile geçmedikleri cihetle tevkifleri cihetine gidilemeyeceği ve diğer taraftan kitalarına iadeleride bilhassa zabitan ve teknik erbaba gibi kıymetli eşhas mevzuu bahs olduğu takdirde tarafı mukabilin şiddetli protestolarına maruz kalacağı tabii idi.

Askerlik noktai nazarından ise bâlâdaki şerait dairesinde hududu tecavüz edecek olan bu bitaraf memlekete mensup cemiyet bir mürakabai askeriyeye tabi olmayacağından sevkuceys itibariyle ceryan etmekte olan hare-

kâtı askeriyeye halel iras edeceği gibi mensup olduğu memleketin bitaraflığında ihlâl edebilmesi melhuz idi.

Bundan başka ahvali müstâcelede bir Salibiahmerin müsademe mevkiinde icrayı vazife edebilmesi şeraitinin tarafeyni muharebeynin muvafakatlerinin istihsaline tabi olmasının bir çok noktai nazardan şayam tercih olduğunu taslik ettirecek diğer bir çok delâli itiraziye daha mevcut bulunmakta idi. Vellhasil mevzuu bahs maddenin kabul ve mukavelenameye ithali bais olacağı müşkilâtı adideden maada mukavelenamenin muamelei tasdikiyesini dahi tehlikeye ilka edeceği cihetle tali komisyon tarafından işbu tädilat red olunmuştur.

Komisyon dahi bu reyî tasvip ve kabul etmiştir.

MADDE 12

9, 10, 11 inci maddelerde zikr olunan memurin ve müstahdimin muhasım tarafın yeddi hükmüne düştükten sonra alakonulamayacaklardır.

İadeleri için bir yol açılır açılmaz icabatı askeriyeye müsait oluğu taktirde tabi oldukları muharip devlete iade kılınacaklardır.

Bunlar iadelerine intizaren muhasım tarafın idaresi altında vazifelerini ifaya devam edeceklerdir. Ve tercihen tabi oldukları muharip devletin mecruh ve hastalarını tedaviye memur edileceklerdir.

Hini azimetlerinde kendilerine ait eşya ve alet ile silah ve vesaiti nakliyyeyi dahi götürceklerdir.

Bu maddedeki ahkâmı münderice bir hayli müddet komisyonun nazarı dikkatini celbetti. Beynelmîlel komite

tarafından teklif kılınan metnî ile 1906 mukavelenamesi metnî arasında cüzi bir mübâyenet mevcut ve buda muha-

rebedeki tecarübden mütevellit bazı tebeddülât icra ve mütemmemat ilâvesinden ibaret bulunmakta idi.

Bundan maada maddenin tanziminde esaretin sureti vukuile sevk ve sureti sevki hususundaki vekayı sırasını nazarı itibare almak suretiyle maddeyi daha mantıklı bir şekil ve surete ifrag olunmuş idi.

Bu madde hakkında müteaddid lâyhalar tadiliyelerde taktim olunmuştu; fakat yalnız sevk ve iadelerine muntazır bulunan memurin ve müstahdimine tevdi edilecek hizmet ve vazifeye müteallik olan son fıkra müstesna olmak üzere bunlar arasında netice itibariyle ancak usul veya metnû ifade ve yahut da tarzu tanzim cihetiyle yekdiglerinden pek hafif bir farkı bulunmakta idi.

Birinci fıkra düşman eline düşecek olan memurin ve müstahdimini sıhhiyyenin düşman nezdinde tutulmayacağı umdesini vaz'etmektedir.

İkinci fıkra muhasım devlet ye-dine düşecek olan sıhhiyelerin mezkûr devlet elinde muvakkten buldukları müddet zarfında tabî olacakları şeraiti irae etmektedir. Tadilât lâyhalarından bazılarında bunun bir lüzumu askeri ve sıhhiye müstenit olması kaydı da ısrar ile muavenetlerine ihtiyac kalmadığı ve icabatı askeriye müsait olup iadeleri için açık bir yol bulunduğu takdirde derhal sevkleri fikrini serdediyordu.

Diger lâyhalar ise bu şartlardan

yalnız icabatı askeriyyenin nazarı itibare alınmasını kabul eylemekte idi.

Bunlardan bu ikincisi tercih ve tasvip kılındı.

Bir devlet fırsat elveripte sevk edinceye kadar elinde bulunacak sıhhiyyeleri ne yapacaktı? Bunu da üçüncü fıkra göstermekte idi. Bir kısmı mukavelenamenin esas umdesine ittibaen milliyet nazarı itibare alınmaksızın mecrublarm tedavisine yardım etmelerini tasvip etmekte diger kısmı ise bunun kendi milletdaşlarıyla mütefiklerine hasr ve tahdidini tercih eylemekte idi. Velhasıl diger bir kısmı da kendi milletdaşlarından veya mütefik devlet askerlerinden tedavi edilecek mecruh bir kimse bulunmadığı takdirde bu yoldaki memurin ve müstahdimini sıhhiyyeyi muattal bırakmaktan içtinaben ve hem de böyle bir halde mumaileyhimin atalette bırakılmasının kendileri üzerinde her nokta nazardan husule getirebileceği müessif tesirat ve ye'si fütur dolayisile birinci teklifte olduğu gibi o derece mutlak ve katî olmaması için bir (*tercihan*) kelimesi zam ve ilâvesile bu son teklifte bir tashih icrasını arz etmekte idi.

Bunda da davayı bu son tarzı ifade kazandı.

Son fıkra esliha meselesi hakkında bazı izahatı mütemmimeden sonra kabul edildi. Eslihanın daima devlete aidiyeti dolayisile bazıları bunu zati

eşya meyanından tay edilmesini istiyordu.

Fakat bir çok ordularda zabitan kendi silahlarını bizzat kendi paraları ile mübayaa etmekte olduklarından bu fikrin doğru olamayacağı tezahür etti. Binaenaleyh muhasım devletin eline düşen memurin ve müstahdimini sıhhiyenin vaziyeti, atideki karara

raptolundu. Bunlar esiri harp ad edilemeyecekler ve muhasım devletin emrü hükmü tahtında olmayıp ancak idare ve nezareti altında vazifelerini ifaya devam edecekler, ve vazifeleri tercihan milletdaş'arile müttelikleri mecruhinine inlisar edecek ve icabatı askeriyye müsait olduğu anda derhal memleketlerine gönderileceklerdir.

M A D D E 13

Tarafeyni muharebeyn 9, 10, 11 inci maddelerde zikrolunan memurin ve müstahdimin kendi ellerinde bulunduğu müddetce bunlara kendi ordusunda mukabil ve muadil rütbede bulunan memurin ve müstahdiminine mahsus iskân infak tahsisat ve maaşatın aynını temin edeceklerdir.

Ve muhasemata iptidar olunur olunmaz memurin ve müstahdimini sıhhiyyelerinin tekabül ettiği rütbe ve dereceleri aralarında kararlaştırılacaktır.

Her ne kadar murahhaslardan biri tarafından memurin ve müstahdimini sıhhiyye için eline düştükleri hükümet maaşatının kendi mensup oldukları ordununkinden fazla olacağı beyanile bu vechile tahsis kılınacak maaşın kendi memleketi ordusunu maaşının fevkinde olamayacağına dair bir fıkra dercini talep etmişsede buna rağmen komisyon 1906 mukavelenamesinde mukayyet metni aynen kabul etti.

Teklifi vaki, bu maddede mezkûr memurin ve müstahdimini sıhhiyye

için bu vaziyetia muvakkat ve geçici olması hasebiyle, mazharı kabul olmadı. Aynı esbabdan dolayı komisyon dokuzuncu maddenin ikinci fıkrasında mezkûr memurin ve müstahdimini yani muavin sıhhiyyelerini bittefrik bu maddenin bahş ettiği istifadeden mahrum kılmak istemedi.

Diğer taraftan komisyon maaşatda teadül husul ve tesisi zımında on üçüncü maddenin ikinci fıkrasının bais olduğu islâh ve tadili tasvip etti.

DÖRDÜNCÜ FASIL

MEBANI ve MALZEME

Dördüncü faslın ser levhasının bile tadî ve tebdil olunduğunu ve buna birde (mebani) kelimesi zam ve ilâve kılındığı elbette nazarımda kaçmamıştır.

Bu faslın mevzuunu yalnız malzeme teşkil etmeyüp aynı zamanda buna mebani dahi ilâve ve ithal kılınmıştır. Bu kelimenin ilâvesile sabık mukavele-name metninde mevcut boşluk itman ve izale edilmistir. Hiç bir fasıl teşkilâtı sıhhiyenin işgal ettiği mebaniden bahs ve bu eiheti tetkika lüzum görmediği halde bu faslın maddeleriyle bu mesele dahi hal ve tanzim olunmuştur.

Mebani ve malzemeye müteallik meseile ve billhassa teşkilâtı sıhhiyeden biri, muhasım bir devletin yeddi hükmü tahtına geçtiği taktirde, mazhar olacağı muamelenin tetkiki daha iptidai müzakerede komisyon azaları meyânında dördüncü fasıl teşkil eden muhtelif maddelerin manaya hakikileri hakkında pek büyük bir teşettütü efkâr mevcut olduğunu irae etmekte idi. Filhakiha 1906 da tanzim olunarak komisyona tevdi kılınan lâyhada aynen mukayyet olan metn on dördüncü maddenin derpiş ettiği teşkilâtle ve on

beşinci maddenin istihdaf ettiği sabit müessesatın menş'e ve mahiyetlerini vazihan tayin ve tahsis edememekte idi.

Yalnız on altıncı madde de mezkur malzemenin umuru sıhhiyei askeriye muavenette bulunacak musaddak muavenet cemiyetlerine ait olacağı tamamen tayin kılınmakta idi.

Bu faslın mana ve şumulüne lâzım-gelen vuzuh ve sarahati temine memur edilen tali komisyon azalarının fikir ve reyleri kendilerine tevdi olunan Civevre mukavelenamesi müfessirlerinin fikir ve reylerine tevafuk etmediğinden mes'ele ancak 1906 da teşekkül eden komisyonun mesaisine müracaat edilerek tenvir edilebildi.

Ve timabait dördüncü faslın mevaddı mündericesini tatbika memur ordu komandanlarının zihinlerinde hiç bir şüphe ve tereddüde mahal bırakmayacak surette fasıl mezkur maddeleri metinlerinin daha ziyade vuzuh ve sarahati muhtevi olmasına umum tarafından lüzum görüldü.

İşte 14, 15, 16 ncı maddelerin tanzim ve tahririnde husule getirilen tadilât balâdaki esbaptan tevellüt etmiştir.

MADDE 14

Seyyar teşkilatı sıhhiye hangi sınıf teşkilattan olduğuna bakılmıyarak muhasım tarafın eline düştüğü taktirde malzeme, vesaiti nakliye ile nakliye memur ve müstahdimleri kendilerine bırakılacaktır.

Maahaza memurini askeriyei aidesi bunları askeri mecruh ve hastaların tedavisinde kullanmak salâhiyetini haiz olacaktır. Bunların iadesi memurini sıhhiye için tayin kılınan şerait tahtında ve mümkün oldukça aynı zamanda vukubulacaktır.

Burada görüldüğü vechile gerek askeri sıhhiye işlerine ve gerekse muavenet cemiyetlerine ait teşkilatı sıhhiye malzemesinin tabi olduğu ahkâm tereddüde mahal kalmıyacak surette gösterilmiştir, zira bu cemiyetlerin mecruhinin tedavi ve geriye nakil ve tahliyeleri hususun-

da orduların teşkilatı sıhhiyelerinde mevcut bulunan seyyar hastahanelere müşâbih vesaitle malik oldukları ve bu suretle meydan muharebeye nisbeten yakın muntikalara kadar dahil olarak mecruhinin tedavi ve geriye nakil ve tahliyeleri işine yardım ettikleri yakındır.

MADDE 15

Ordunun sıhhi müessesatı sabitesinin mebani ve malzemesi harp kanunlarına tabi tutulacaklarsada mecruh ve hastalara lâzım olduğu müddetçe başka işlerde kullanılmıyacaklardır. Maamafih harekâtı seferiyede bulunan kıtaatın komandanları icâbatı mübremei askeriye de bunlardan istifade edebilecekler ve fakat evvel be evvel derunlarında bulunan mecruhin ve hastagânın muhafazasını temin eyleyeceklerdir.

Burada dahi metnû ifade bu madde de mevzu bahis hususunun asıl ve mahiyetini tayin ve tahsis eylemekte olup mesele umur ve hidematı sıhhiyei askeriye ait müessesatı sabiteye hasır olunmaktadır. Muharip devlet harp kanunlarına tebean talii harbin kendisine tevcih ettiği bu müessesatı icabatı mübremei askeriye

haricinde ve derunlarında mecruh ve hasta bulundukça hiçbir vakit başka işte kullanılmıyacak ve kullanıldığı taktirde dahi evvel beevvel derunlarında bulunan mecruh ve hastaların muhafazasını tahtı temine almak mecburiyetinde bulunacaktır.

MADDE 16

Mukavele ahkâmından müstefit olan muavenet cemiyetlerine ait mebanî emlakî hususiyeden madut olacaktır.

Bu cemiyetlere ait malzeme dahi nerede bulunursa bulunsun keza emvalî hususiyeden madut bulunacaktır.

Kavanin ve adatı harbiye ile muhariplere temin olunan tekâlifi harbiye hakkı ancak lüzumu mübrem halinde ve mecruhlarla hastaların mukadderatı tahtı temine alınmak şartile tatbik olunacaktır.

Bu madde de muavenet cemiyetlerinin emakin ve mälzemesi mevzuu bahs olup bu cemiyetler tarafından işgal olunmakta olan emakinin ancak iki şekli surette bulunabileceği kabili tasavvurdur.

Bu emakin ya hükumete ait ve ya hükümet tarafından tekâlifi harbiye suretile alınmış olarak muavenet cemiyetlerinin emrine verilmiştir. Ve yahutta bu emakin doğrudan doğruya işbu cemiyetlerin mali zatileridir. İkinci şeklindeki mebaninin doğrudan doğruya muavenet cemiyetlerine ait olması diğer şekildükilerin ise Lâhî nizamnamesinin 56 maddesinin [*] dairesi şumulü dahilinde bulunması dolayısıyla her iki haldede işbu mebaninin mebanî hususiyeden madut olması icap etmektedir.

Bu esbaptan dolayı 1906 mukavelelenamesi muavenet cemiyetlerine ait

[*] Maddei mezkûre berveçhi atidir :

(Ayini diniye ve mezhebiye ile tedrisat ıcrasına veya bir filü hayır ve şefkate tahsis kılınmış olan mebanî hükumete ait olsalar dahi emlakî hususiyeden maduttur.

mebaninin ne olacaklarını tayine lüzum görmemiştir. Fakat bu konferans- ta işbu mesele hakkında vukubulan münazara ve münakaşa keyfiyetin mukavelenameyi okuyup tatbik edecek olanların zihinlerinde bazı güna teşevvüş husule getirebilecek bir mahiyette olduğunu isbat etmektedir.

Komîyon muavenet cemiyetleri tarafından teşkil kılınan müessesatı harbiyelere ait malzeme ve mebaninin ne gibi işlerde kullanılabileceğini sarahaten göstererek meselenin tefsiri ile bunun bais olduğu netayici muhtelifede düşülmesi muhtemel hataları bertaraf etmek arzusunda bulundu. 1906 konferansında olduğu gibi hali hazırdaki konferans dahi her nakadar harp halinde muavenet cemiyetleri doğrudan doğruya müdafaaî memlekete ait teşkilatı resmîye ahkâmından madut ve kavanin ve nizamatı askeriyeye tabî işlerde, bunların mälzemelerini umuru sıhhiye askeriyeye ait mälzeme karıştırmak istemiyerek ayrıca memurin ve müstahdimini kendilerine

terk etti. Diğer cihetten Lâhî nizamnameside emval ve emlâki hususiyeyi mali ganimet olarak mûsadereye gayri tabi tutduğundan mezkûr ehemmiyetlerin bu husustaki menafileri dahi tahtı teminde bulunmakta idi. Filhakıka düşman eline düşüldüğü takdirde yeddi teshire geçiren muharip devletin gerek mebani ve gerekse mälzeme hakkındaki tekâlifi harbiye hakkı büsbütün selb olunmamakla bera-

ber bu hak b' r lüzumu mübremen mevcudiyetile takyit ve mecruh ve hastaların mukad' eratının tahtı temine alınmasından sonraya talik olunmuştur.

Bazı tadil teklifleri tekâlifi harbiye suretile alınan mezkûr mälzemenin iade meselesini mevzuu bahs etmekte idiselerde bu tedbirin tanzim ve tatbikında maruz kalmacak müşkilâtı hukukiye ve filiyeden dolayı komisyon bunu kabul ve tasvip edememiştir.

(Sonu gelecek sayıda)

Tercüme eden
Dr. Ali Osman

İstanbulun en ciddi mecmualarından

“Muhit,,

Refikimizin faydalı yazılarını ehemmiyetle okuyunuz

Hemşirelik Mesleğinde Amirlik Meselesi ⁽¹⁾

Salibiahmer cemiyetleri Ligi tarafından bütün memleketler Salibiahmer hemşirelerine mahsus olmak üzere Londra'da Bedford ve Nursing kolejlerinde küşat edilen kurslardaki tedrisatın tarzı cereyanı hakkında bu risalede bir çok defalar malumatı lâzıme intişar etmişti. Bu defa gerek mezkûr kursların programlarından ve gerekse mesai usullerinden bahs edilmeyecektir. Çünkü bunların hepsi cürüce malum olup bu tedris sistemi mektep tahsilini ikmalden sonraki mesleki tarzı tedris için sureti umumiyede ve aynen ve kemali dikkatle kabili tatbik olmak üzere kabul olunabilecek mahiyettedir.

Mahaza mukayese icrası ve herkesin birleştiği yolun tayini faideli olacaktır ki o da amirlik vazifesini ifa edecek şahsiyetlerin yetiştirilmesi keyfiyetidir.

Amirlik, sevki idare vazifesini ifa edecek şahsiyetlerin yetiştirilmesi meselesi hür mesele gibi muhtacı tedkik ve şayan dikkat ve ehemmiyet bir zaman

[*] Bu makaleyi müteakıt zabıtlarımızdan Hüsni Beyefendi alman salibiahmer mecmuasından terceme etmiş ve terceme bedelini almamışlardır. Mecmuamıza bu suretle vaki olan yardımlarından dolayı kendilerine hasseten teşekkür ederiz.

meselesi olup buda her memlekette ve meslekte caridir.

Beynelmîl kurslarda hemşire amirlerinin yetiştirilmesi ne şekilde tecelli edecek? hemşirelik hayat ve mesleğinde amirlik meselesinin beynelmîl bir şekilde halli kabilmidir? Amirlik için bir terbiye münkümüdür?

Bunlar bu meselede şayan tetkik ilk sùalleri teşkil etmekte-dirki bunlara verilecek cevabın menfi olması mecburidir. Çünkü hakiki bir amir olmak imkân ve kabiliyeti şahsiyetin kendine ve karakterinde meknuzdur. Amirlik için terbiye daha ana yuvasında ve mektepte başlar; mesleği terbiye bu bapta yalnız son merhaleyi teşkil eder.

Fakat karakter sahibi bir insanın kabiliyeti tahammüliyesi muhtelif safahata malik olan hayatı esnasında kendisini gösterir. Bugün hayatın muhtelif safahatının bir parçasında meslek teşkil etmektedir.

Ciddi ve esaslı malumat sayesinde her hangi bir meslekte veya daha doğrusu meslek gurubunda amir olarak yetişmek imkân mevcut olup bu farti mesai, sabrı mukavemet ve bilhassa bakım işlerinde tecarüp sayesinde za-

maula temin olunabilir. Fakat bu suretle amir olunabilirmi? Mesele en iyi bir tahsil ve tedris sayesinde bizzat m allim olmak kabilmidir? Londrada hakikaten birinci sınıf denilecek derecede olan ve kabili tatbik bulunan usulu tedris, meslek hayatında pek kıymetli bir istinat teşkil etmekte olup takip edilecek hedefleri ve hedeflere vusul yollarını gösteriyor. Fakat bu yalnız bir techiz vasıtasından ibarettir. Ve fiilhakika mektepte vukubulacak bir WEİTERBİLDUNG ikmalî tahsil buundan fazla olamaz. Bu nevi guruplara mensup fertlerin bu meseleye bizzat sarılmaları ve mücadele eylemeleri lâzumdur. Efkârın teaddüdünden, muhtelif milliyetlerden kendi milli mesalik guruplarındaki tehalüflerden kendisi için hayatı, mesleği bir fikri umumî hasıl eylemelidir, sayügayret zahmeti ifade eder yani fertler bu zahmeti ihtiyacı eylemelidirler.

Londrada geçirilen bir iki senelik mesaiden sonra ana vatanda çalışmak bidayeten pek güçtür ve bunun güç olması içabâtı haldendir. Memleketindeki mesai esnasında şahsi, insani mahiyette değil fakat mesleği mahiyette bir çok tadilat yapması icap eder.

Bir senelik mesai zarfında malûmat cemî, aynı meslek gurubu mensup bir çok kimselerle ülfet ve münasebet peyda edilerek tanınması, onlarla düşüp kalkma bittabi mesai üzerine ve mesai karşısında tarzu hareket hususlarına icrayı tesirden hali kalamaz.

Muhtelif memleketlerde hemşirele-

rin yetiştirilmesinde tatbik edilmekte olan usullerin yekdiginden farklı olması ve hemşirelik mesleğinin, o milletin içtimai ve iktisadi hayatındaki vaziyet ve mevkii her yerde ve her memlekette başka başkadır.

Bazı memleketlerde imtihanlar için sabit ve hükümet tarafından tayin ve tespit edilmiş asgari iktidar ve kabiliyet talep olunmakta bulunduğu gibi henüz bakım meselesine karşı vaziyet almanuş ve bunu bir meslek olarak tanımyarak bunun tatbikatını, bu baptaki mesai ve bu meslekte yetiştirilenlerin terbiyesi mesuliyetini kilişelere veya teşkilâtı hususiyeye terk etmiş hükümetler de mevcuttur. Ve bittabi bu hal karışıklığı mucip olmakta bulunmuştur. Jenev muahedesinin itibaren hiç olmazsa harp zamanları için olsun bu bapta bir yeknesaklık vücade getirilmesine çalışılmış ve bu suretle Salibiahmerin bakım meselesi dost ve düşman için aynı bir sembol olmuştur.

Harpten sonra bu mesai sulh zamanı mesaisine göre tanzim ve bu vazife bilâ ihmâl temadi ettirilmiş ve hemşireler vasıtasile Salibiahmer bayrağı altında sulh zamanına ait mesai ifa edilmekte bulunmuştur.

Muhtelif memleketler Salibiahmer cemiyetlerinin kâffesi tarafından bir hastabakıcı gurubu tesis edilmiş ve bu guruplar o memleketin anana ve adatına mutabik olmak şartıyla sureti umumiyede Salibiahmer cemiyetleri ligi tarafından tayin edilen hututu

esasiyye dahilinde teşkil ve tensik olunmuştur.

Almanya ve kısmen Avusturyada mevcut (*Mutterhaus*) sistemi memaliki sairece meçhuldür. Bu sebeble Salibiahmer hemşire cemiyetlerinin yekdigerele bizde olduğu gibi sıkı bir ittehadı mevcut değildir ki bu husus Paris ve Jenev merkezlerinden varid olmakta bulunma suallerden pek bariz bir surette anlaşılıyor; hatta o derecedeki bir ittehattan bahs etmek bile müşkildir.

Terbiye, tahsil ve mesai prensipleri modern İngiliz usullerinin büyük bir tesiri altında bulunmaktadır. Her ne kadar Florence Nightingale ekseriya Kaiserweath in efkârına binayı mütalea etmekte (*tahsil maksadile bir kaç ay Pliedener de kalmıştı*) isede hemşirelik mesleği İngilterede, orada hüküm ferma olan bazı güna muhafazakarlığa rağmen büsbütün başka bir surette inkişaf etmiştir.

İngiltere, Amerika, Fransa ve hemen bilcümle Avrupa memleketlerinde sureti umumiyede Mutterhaus sistemi üssül esası teşkil etmeyip oralarda mektep ve bununla tamamen alakadar olan sevku idare, amir prensipi esası teşkil eylemektedir. Oralarda tahsilden sonra mektebe karşı hususi bir mevki bir vaziyet iktisap olunmaktadır. Buradaki terbiye, yetiştirilme, o merhaleyi takip edecek olan mesleki hayat için istikameti tayin eder.

Basiret ve feraset sahibi kadınlar

tarafından meydana getirilmiş olan Nursing — hasta bakıcı — kolleji her taraftan takdir edilmesi lâzım gelen bir mevki mümtaz ihraz eylemiştir. Salibiahmer mektek meselesinde hemen bütün memleketler prensip itibariyle mütabık bulunmaktadır; yani terbiye mahalli olarak ya doğrudan doğruya kendileri tarafından idare edilmekte olan hastahaneler intehap edilmekte ve yahut İngiltere de olduğu gibi bunlar Salibiahmer tarafından mazharı himayet ve muavenet olmaktadır. Yalnız bu tertibattaki değişiklik bazı müşki atı da olacak mahiyettedir. Yetiştirmenin tarz ve müddeti devamının da tehâlûf etmesi bu müşkilâtı tezyit eder. Bu bapta bir (*norm*) vahidi kıyası tayin ve tespiti ve ona göre hareket edilmesi mümkün isede ana memlekette ekseriya tesadûf olunacak müşkilât o kadar büyüktür ki bu vahidi kıyasilere riayet gayri kabil olur. Mes'elâ Polonyada henüz iki senelik tahsil programdan sarfı nazar edilememektedir. Çünkü kilise karakterini hiçbir olmayan sistematik bir tedrisi takip edecek kuvvetlere muhtaçtır. Almanyada vaziyet buna müşabihdir. Bu bapta yalnız sıhhiyye bakıcısı kadınların kısve devamlı olan Vorbildung tekâmülünü göz önüne getirmek kâfidir.

Diğer memleketlerde çokdanberi müesses olan insani bir hasta bakıcı ananesi bu memleketlerde henüz teessüs etmemiştir. Buralarda amirlik mes'eleside büsbütün başka ve girifttir.

Burada bakım işlerinde amirlik ve sevki idare mes'alesi sair memleketlerde olduğu kadar sıkı ve mütecanis bir şekil iktisab edemez. Garp memleketlerinde Şimalî Amerika da dahil olduğu halde iptidai esasat çoktan yerleşmiş ve oralarda tarakkî safhasına geçilmiştir. Oralarda bakım tekniği teessüs etmiş hastahane hizmet mes'alesi tanzim edilmiş olup hükümetin asgari metalibatı fazlasile ifa ve tatbik edilmekte bulunmuştur.

Yeni olan ve bir çok propagandaya mazhar olan halkın hıfzussıhha terbiyesidir. Helen bu hususa çok ehemmiyet verilmektedir. Hastahane bu maksat için esas noktasını ve mesaliki saire için bir durak mahallini teşkil etmektedir.

Alekser hastahane hizmetinin hastalara ifa edilmesi icap eden hizmetlerin Fürsorge içtimai muavenetten daha az ehemmiyetli ve kıymetli olduğu ve daha az muktedir uzuvlere arzi ihtiyac ettiği zan olunur. Bu hasta bakıcılık sahasında müşterek tarili maziye malik olan bütün memleketlerde gizli ve fakat pek ciddi telekki edilmeyecek derecede yapılmakta olan bir mücadeledir.

Burada mazinin çelenkleri üzerine uyutulduğu hissi hasıl olur. Sabit ve müannid bir sistem -bilhassa Almanyada- buna sebebiyet vermektedir. Hasta bakıcı amirleri yetiştirmek mes'alesinden bahisde bu hususda ruhu mes'leyi teşkil eder.

Evsaf itibariyle daha yüksek haleflerin yetiştirilmesi matlup ise sistemde umumi bir tadilat yapılması zeruridir.

Mekteplere veya Mutterhauslara bugün hemşirelik mesleğine intisap etmek üzere gelenler daha genç ve daha az hayati tecrübelerle ve fakat buna mukabil daha yeni efkâr ile gelmektedirler. Bunun nazarı itibare alınması mesleğin ruhu mesabesinde olan efkârı maderanenin zayı olmaması istenilirse elzendir. Asri amirlik prensipleri yanında belki ondan daha mühim olan maiyyet mes'alesi vardır. Maiyyetsiz bir amirlik imkânsuzdur. Muayyen bir fikre ittiba, ve itaat için bir prensip arzusu tenmiye edilmelidir. Maahaza bu hususi diktatörlükle temin edilmeye çalışılmamalıdır. Çünkü bununla bir faide temin edilmez.

Bilhassa tevessu ve tarakkisi, inkişafı hakkında halen mücadela edilmekte olan hemşirelik mesleğinde yetiştirme keyfiyyetinde hürriyyet ve serbestii şahsın temini hedef ve gay -ittihaz olunmalıdır. Maahaza bu sahada prensip dahilinde yetiştirilecekler bu serbesti sayesinde münferit şahıslar mesleki ve ahlâkı vezâifini hedef ve gayeyi daha iyi bilerek ve daha büyük bir emniyet ile ifa edebilir. Bu bapta bir yeknesaklık temin edilmez esasen bu hususu şayanı arzu olmamıştır.

Zira aksi halde hasta bakıcılık vazifesinin ölümü demektir. Sureti umumiyede hemşirelik mes'alesinde mevcut olan bulran her şeyden evvel

yetiştirme keyfiyetinden ileri gelmektedir. Ötedenberi hükümferma olan eski noktai nazar bittabi tadilen yani hemşireleri yine daha ziyade hastalar için ve hastanenin rüknü aslisi olarak yetiştirmek usulümü takip edilecek yoksa hemşirelerin tabibin her hususta teknik bir yardımcısı olarak yetiştirilmesi noktai nazarını mahalli tatbik bulacaktır.

Hergün mütezayit bir surette nazarı dikkate çarpmakta olan bu mes'eleye derhal karar itasi gayri kabildir.

Hemşirelik mesleğinde amirlik,

fikri maiyette iş görmek arzusu küçük ve fakat ekseriya fıragatı nefis demek olan bu vazifelere merbuti et ve muhabbet gibi hususat her memlekette insanlık noktai nazarından yekdiglerinin aynıdır.

İşte Londradaki kurslarda hususatı mezkûre daima ve her yerde insani hedeflerin takip edilmesini temin ve insani fikirlerin bütün dünyaya dağılmış olan ufak bir gurup tarafından neşr ve temini maksadile üsülesası teşkil etmekte ve rehber ittihaz olunmaktadır.

Güzel yazılarile daima tekâmüle doğru yürüyen

“Zürk Yurdu,”

REFİKİMİZİ MUNTAZAMAN OKUYUNUZ

Hidematı Sıhhiyede Tayyare

Tayyarecilik her cihetten terakki etmekte olduğu gibi hidematı sıhhiye hususunda da pek büyük terakkıyat gösterdiğinden Salıbiahmer gazetelerinde buna alakadar olmaktan hali kalmadıkları görülmüştür.

Bu cümleden olarak Beynelmilel Salıbiahmer mecmuasının 1928 Haziran nüshasında İsveç ordusu sıhhiye Reisi General *Bauer* in kaleminden çıkma bu hususta istifade bahş bir makale neşr olunmuştur; burada başlangıçta maruz kalmış müşkilât ile istihsal kılman netayıçten, ve birde umumiyetle muhtelif memleketlerde tayyre vasıtasile icra edilmiş olan hasta ve mecruhın nakliyatından bahs etmektedir.

Mecruhının fevkalade seri bir vasıta ile nakli ehemmiyeti ancak cihan harbinde idrak olundu, ve büyük yara sahiblerinin hayatını kurtarmak için tayyare kullanmak ihtiyacı hasıl oldu. Filhakika eğer şifa ümidi arzu ediliyorsa kafa taşı ve ak ciyer cerihaları ile batın yaralarından bazılarının tedavisi için yedi sekiz saatten fazla geçirilmemek iktiza eder.

Filvaki harbin iptidalarında otomobil nakliyatı binlerce mecruline büyük

hidmetler ifa etti. Fakat bu tarzı nakliyat bir çok arızalara uğramıştır. "Mecruh nakliyatı, asker, yiyecek, mühimmat harbiye nakliyatı gibi daha müstacel nakliyat yüzünden bir çok inkıtalara maruz kalmış topçuların berbat ettiği bozuk yollarda mecruhlar tahammülfersa mezahim ve meşak iktilamına mecbur kalmışlardır. Bu suretle daha emin ve daha seri ve daha rahat bir nakil vasıtasının vücudüne ihtiyaç his edilmiş ve o vakit mecruhini tahliye vasıtası olarak tayyarelerden istifade kabil olup olmayacağını tetkikine başlamışlardır,..

Mecruhunun tayyare ile geriye nakl ve tahliyesi hususunun bir neticeye isaline çalışanların biride Fransa ordusundan Dr. *Chassam* olduğuna şüphe yoktur. Mumaileyh müteaddit müracaatları neticesinde bu husus için bir tek eski tayyare ve bilâhara aynı modelde altı adet tayyare tahsis ettirmeye muvaffak olmuş velhasıl cihan harbini müteakıp Fas ve Suriyede istimal olunmak üzere altmış adet Bregé sisteminde çift satırlı tayyare elde etmiştir. Bunun netayici hasenesi pek gecikmeyerek kendini göstermiş olduğu cihetle bu hususta Ce-

neral *Bauer* ifadetine şu suretle devam etmektedir. Fas harbinde bulunan en maruf generallardan biri 19 ikinci kânun 919 da Meksim civarında yürüyüş esnasında ağır surette yaralanmıştı. Müşarun ileyhin ca seri bir vasıta ile bir cerrahın müdavafına tevdi edilebilecek bir noktaya isali lâzımlanmakta idi. Bir sedye üzerinde olarak tayyarelerin yere inme mahalli olan Kasrussusa nakl edildi. Buradan bir tayyareye irkâp ile yüz kilometrelik bir mesafede bulunan *Ebu dünya* hastahanesine götürülerek mahalli mezkûreye bizzat bir tayyare ile vasıl olan bir cerrah tarafından ameliyatı iera kıldı.

Bu sayede general şifayap oldu. Bu suretle makamâtı askeriye bu gibi ahvalde bir tayyarenin ifa edebileceği hidematı taktire ünkân buldular. (Bunu müteakip senelerde, alelâde harp tayyareleriyle daha bir kaç mecruh ve hasta nakl olundu. 1921 de sıhhiye tayyaresi haline konmuş brege tayyareleri Fasa getirildikten sonra artık tayyare ile sıhhiye nakliyatı tedricen tekâmül etti. 1921 eylülünde altı tayyare ile 80 kilometrelik bir mesafeden 18 ağır yaralıyı nakl ettiler; bu nakliyat 35 dakika zarfında iera edildi; halbuki vesaiti adiyeye bu mesafe ancak üç günde kat olunabilirdi.

1923 de ise Mekenez Fas ve Kazablanka hastahanelerine 700 den fazla mecruh nakl ve tahliye olundu. Bu husus için kat olunan mesafe 80 ile 560 ki-

lometre arasında tahavvül etmekte idi. Bazı günler öyle icab etti ki sıhhiye tayyarelerinden adeta filolar teskil kıldı; meselâ yirmi Brege Limusin tayyaresile bir gün 72 ve ertesi gün 51 mecruh gönderildi. 1925 senesi niha-yetinde gerek *Fas* ve gerekse *Suryede* hava tarikile 3000 e karip mecruh ve hasta nakl edilmiş bulunuyordu. Bu nakliyatın hiç birinde bir kaza kayt olunmamıştır.)

Bu hadise Fransa tayyareciliği ve Fransız ordusu umuru sıhhiyesi için gayanı iftihar netayici fevkaladeden maduttur. Bu bapta tecarübün hüsnü suretle neticelenmesi hasebile 1923 de İngilizlerde İraktaki mecruh ve hastalarını tariki havai ile nakle iptidar ettiler. Bu suretle tayyareciliğinde harpte hidematı sıhhiyede hizmet ve muavenetinden istifade edilebilceği tihakkuk ettikten sonra 1906 *Cinevre* mukavelenamesinin hava harbine mütedair kısmına ayrıca bir bent veya fikranın ilâvesine lüzumu zaruri hasıl olmuştur.

General Bauer makalesinin bundan soraki kısmında tayyarelerin vakti sulhta hasta, hasta bakıcı ve ilaç nakliyatında kullanılması hakkında mutalâa yürütmektedir. Garaipten olarak bu hususta ilk evvelâ *Siyam* hılar pişva olmuş ve ilk teşebbüsâtı *Siyam Salibi-ahmeri* yapmıştır.

(*Siyam* 503000 kilometre murabba bir satıl işgal etmektedir. *Siyam* ahâlisi birbirinden ayrı ufak cemaatler halindedir. Arazinin kısmı azamını orman-

ar ve piriñç tarlaları setr etmektedir. Siyamda bazı tali hatlarla beraber şimal, şark ve cenup istikametlerinde olmak üzere ancak üç ana hattı şimendiferi vardır. Şimendifer yolundan mahrum ve ancak adı yollardan başka vasıtai ihtilâta malik olmayan vasi daha bir hayli arazi mevcut olup bu yollar dahi yağmur mevsiminde çamurdan ve kurak mevsimde tozdan gayri kabilmurur bir haldedir. Mekong nehri ise geçit vermez; bundan dolayı bu vilâyetin muhtelif aksanı yekdiglerinden daha ziyade tecrit edilmiş gibidir. Bu yüzden hastalara bakılmamakta ve emrazı istilâye insanlar ve hayvanlar arasında keyfemayeşa hüküm sürmektedir. Hemen üç senedenberi nakliyatı hava-ye sıhhi sahaya intikal ettiğinden 300 kilometrelik bir mesafe şimdiki halde üç saatte kat olunmaktadır. Halbuki evvelce bu mesafede nakliyat yapmak için lâakal onbeş gün lâzımdı.

Edviye ve etibbanın vaktinde yetiştirilmesi sayesinde istilâi hastahklar daha seyrelmiş ve tehlikeleri de azalmıştır. Kuduz hayvanat tarafından ısırılmış olan bir çok eşhastâ bu vasıtai nakliyeden müstefit olmaktadır.

(Cemahiri Müttefikai Amerikada alelade tayyareler hasta vasıtai nakliyesi olmak üzere kabul olunmuş ve bilahare da bu hizmet için hususi şeraiti haiz tayyarelerin inşasına başlanmıştır. Bahriyede ise hayli zamandanberi deniz tayyarelerinden istifade olunmaktadır. Amerika salibiahmeri müstevli bir maraz zuhur ettiği taktirde buna isali

desti muavenet için hükümetin tayyarecilerini kullanmak müsaadesini haizdir.

Kanadada dahi bu gibi muavenetlerin tayyarelerle icra olunduğuna dair birçok misaller bulmak kabildir. 20 Teşrinievvel 924 te sabah saat onbirde Kanada tayyare üssülharekesine norvay havus (*Norway house*) nevalisinde bir difteri istilâsı zuhur ettiğinden telgrafla haber verildi ve muaveneti lâzime talep edildi. Pek şiddetli bir kış hüküm sürdüğü cihetle merkezde ancak bir tayyare bulunuyordu telgrafın ahzinden altı saat sonra bu tayyare hastalık zuhur eden mahallere difteri serumu tevzi ediyordu; bu tayyare 500 kilometrelik bir mesafe kat etmişti. Bu sırada posta vapurları hareket edemediğinden yegâne vasıtai irtibat ta ancak tayyareden ibarettir. Bu senelerde Japonyada vukua gelen mescip esnasında tayyareler pek ziyade işe yaramışlardır; yiyecek ve posta nakliyatı kâmilen bunlar vasıtai ile icra olundu. 1923 ve 1925 senelerinde vukua gelen tezelzülâtı arzıye esnasında hali tecerrütte kalmış olan nevali ile en devamlı vasıtai ihtilâat ve irtibat tayyareler olmuştur. Bunlar vasıtasiyle alınmış olan fotografiler yardım teşkilâtını ve yapılaeak inşaat işlerini teshil etmiştir. *Bauer* in raporu bu hususta *Alaska Avustralya* ve diğer mahallerde bu neviden pek çok hizmet ve muavenetlerden bahisdir. Hali hazırda sivri sinek sürfelerinin itlâfında ve bazı nevalide malaryanın zuhurunu mende tayyareler istimal

olduğu gibi uzak maden ocakları ile imalâthanelere muavenet isali içinde bunlar kullanılmaktadır. Keza doğrudan doğruya bir maksadı sılıhiye tealuk etmeyen taşıyanı meyaha nezaret etmek mezruatı talrip eden haseratla mücadele eylemek gibi hususatta dahi tayyareler kullanılmaktadır.

General *Bauer* mesaisini sıhhi tayyarelerin İsveçde vücade getirdiği hidemat hakkında bir muhtıra ile bitirmekte, tayyarenin bilhassa memleketin şimal kısmında Fenlandiya hududuna karış vası *Holden* nevâkisi arazisinde ahaliye hidematı nafiada bulunduğunu ifade etmektedir.

(Hastaların tayyare ile nakl olduğu mahallerdeki ahval bir kerre gözden geçirilecek olursa anlaşılır ki bu nakl olunan hastalar ya bilfarz peritonite duçar olmuş bir hasta gibi ya derhal ameliyata muhtaç kimselerden yahut başka bir vasıta ile nakli hasta için mucibi elem ve ıstırap olacak olanlardan ve yahutta bulunduğu yerde bakımsız bir halde kalacakken tayyare vesaitinden bilistifade hekim hasta bakıcısı mevcut ve her suretle bakılması müteemmen bir mahalle nakli icap edenlerden ibarettir.

Maamafih bütün bu uçuşlar bilâkâza icra olunmuş değildir. *Nordland*

arazisinde hastaların nakli sırasında yapılan tecrübe bu usulün İsveçin diğer manatıkında teşmilini intaç etmiştir.)

Hülâsai kelâm İskandinavyada sıhhi tayyarelerin istilzam ettiği şerait muhtasaran berveçhi zirdir. (Tayyarelerde biri tayyareciye ve biri makiniste mahsus birer mevki ile bir sedye üzerine yatmış bir halde bir hasta mahalli bulunmak lâzımdır; bu sonraki mahal örtülü ve kabili teshin olmalıdır; bundan mada o suretle tertibat yapılmalıdır ki hastaya mahsus olan işbu sedye tayyareye kolayca girebilsin. Keza burada birde hastabakıcı için bir yer temini şayanı arzudur. Bundan başka tayyarenin kızakla mücelhez olması ve uçuş sahası (600 kilometreden dun bulunması icap eder.)

Burada İsveçli doktorun pek mükemmel olan taktirine dair kısa bir malumat itası pek faideli göründü. Keza İsveçrede dahi tayyareler gerek yüksek dağlarda kaybolan kimselerin bulunmasında ve gerekse bunlara lâzımgelen imdat ve muavenetin isalinde ve ya bunların bir hastahaneye nakillerinde sıhhi denebilecek bir çok hizmetler ifa etmektedir.

Terceme eden
Dr. Ali Osman

Cihan Sulh Terbiyesi

«*Evlât Edinme*» usulu ve çocukları kurtarma hareketi

Lord *Weardale* in hedef ve gayretü çocuklar vasıtasile cihanın saadet ve istikbalı için çok muhtaç olduğu barışma ve uzlaşmayı temin etmek; bu fikir ve emelle harpten çok müteessir olmuş bütün milletlerin çocuklarının İngiliz çocukları tarafından evlat edinme usulünü neşir etmekte. Evlat edinilenler ile evlat edilenlerin arasında esashi bir anlaşmayı bütün ömrünce takip etmişti. Bu suretle evlat edilen çocuklar manevi evlatlarının memleketlerini daha sıkı bir şekilde tanımakta, o memleketlerin adetleri ve görenekleri hakkında bir fikir elde etmektedirler. Lord *Weardale* dünya yüzündeki bütün milletlerin sulh ve sükün içinde beraberce yaşamasını hedef ittihaz etmiş ve bunun ancak çocukları bu yolda yetiştirmekle kabil olduğu kanaatine sadık kalmıştır.

Çocukları kurtarıma birliğinin
reis vekili

Lady Weardale

Muhtelif memleketler arasında çocukların beynelmül muhabarəsi gün-

den güne inkişaf etme tedir. Ancak fazlaşmakta olan mütekabil hediyeler teatısı ve sair hareketler mektep çocuklarına büyük bir surur tevhit etmekte ve bu memleketler arasındaki muhaberele dünya üzerinde bir dostluk ağı örülmektedir. Gençlik Sahibahmerinin ve çocuklar arasında cihan dostluğu Amerikan Komitasının bu istikamette mezkur hizmeti görül-müştür. Bu gibi cemiyetler pek çok sene evvel milletler arasında onları bir birinden ayıran duvarları yıkmak ve çocuklara cihan sulhu namına faaliyette bulunmağa alıstırmak için uğraşmıştı. Çocuklara bu vazifeleri gayri meş'ur bir şekilde, bir itiyat halinde öğretmek için bu cemiyetin sarf etmiş olduğu mesai tetkike şayadır.

Milli felâketler beynelmül tehlike teşkil ederler; tesirleri ait oldukları memleketlerden daha pek çok uzaktarı kilerinde alakadar eder. Bu vakıayı görüp tanıyan daha mes'ut memleketler halkı büyük harbin sonunda ki bir anlaşma ile başka memleketlerdeki

neket ve felaketlerin önüne geçmeye çalışmaktadırlar. Binlerce kâfi derecede gıda alamamış çocuklarla Viyana şehri. Çocukları kurtarma hareketine ilk sahne olmuştu. Bu yardım hareketini derhâl Arnavuthuk, Ermenistan, Bulgaristan, Almanya, Yunanistan, Macaristan, Letonya, Polonya ve Rusyadaki aç çocuklara da teşmil etmek mecburiyeti hasıl olmuştu.

Lâkin halk mütemedi yardım feriyadından yorgun düşmektedir. Nihayet felaket avazelerine karşı kullaklarını tıkamaktadır. Bu tehlikeden sakınmak; merhametin sadece bir itiyat ve meharek haline girmemesini temin edebilmek ve aynı zamanda merhamet hissine şahsî bir renk ve hüviyet verebilmek fikriyle çocukları kurtarma hareketi evlat edinme sistemini tesis etmişti.

Felaketzede bir çocukla doğrudan doğruya temasta bulunmak, bilfarz bir Bulgar, bir Macar yetiminin mesela (*Aranka*) nın fotoğrafında niçin böyle mahzun durduğunu, mektebe gidemediğini yahut şu malul (*Istapan*) nın kendine bakacak halde olmadığını bilmek sadece bir cemiyeti hayriyye vaznesine taahhüt ey ettiği muayyen aylığı vermekten elbette daha faydeli ve daha alaka uyandırıcı bir şekildir.

Evlat edinenler; ekseriya keşşaf gurupları ve yahut rehperler ve simflardan ve kulüplerden mürekkeptir. Evlatlar ile manevi pederler arasında

teati edilen ileride misallerini göstereceğimiz mektuplar bu insanlar arasında yerleşen samimiyet ve diğer endişhakiki insaniyet ve dostluğa en bariz bir misaldir. Bu mektuplar aynı zamanda dünya yüzünde dostluk ellerinin gerek maddi ve gerek manevi yoksulluk ve iztirabat içinde inliyen kimselere uzanmak istediğine ve bu insani yardımın esirgenmemesi lazım geleceğine dair olan umumi intibaha en büyük delildir. Ayda beş on kuruş toplamak büyük bir iş digildir. Bir fakir çocuğun mesela bir potine, yeni bir elbiseye ve yahut bir tedaviye ihtiyacı olduğu taktirde bunun için iane toplamak bir hayırlı meclisi hamiyette müracaat etmek, mektepte veya evinde bir konser vermek veya, sair şekilde bir müsameret tertip edivermekle bu ihtiyacın tehvinine medar olabilecek maddi vasıtaları tedarik etmek kabil ve mümkün olabilen bir iştir.

Genç babaların manevi evlatlarını, mahmillerini, memnun edebilmek için gösterdikleri gayret ve meharek nekadar büyükse manevi evlatlarında teşekkürlerini ifade ve yapılan yardımlar karşısında duydukları minnet ve şükran hislerini ifade hususunda ki tehalük ve heyecanları da şayanı kayıttır. Hemen hemen bütün bu mektuplara derhal cevap verilir; çok defa fotoğraflar teati edilir, çocuklar manevi babalarına nebatat vesair tabii ilimler için faydeli olan bazı hediyeler, bilfarz çiçek ve tohumlarla jeolojiye ait bazı eşya gönderirler. Bu ufak ve mütevazî

hediyelerdeki samimi ve deruni eda çok belîğ ve derin bir manaya işaret eder.

Bu gün hemen her zamandan fazla olarak cihan ailesi i teşkil eden azalar, milletler arasında hakiki bir anlaşma ve uzlaşma çok hayati bir meseledir. Evlât edinme usulü bu hedefe doğru atılan adımlar arasında en ameli bir faide vaat eden hareketlerin ileri gelenlerinden birini teşkil eder.

Bir küçük cenebiyi evlât edinen tabiatile o çocuğun muhiti, şehir hakkında alâkadar olmaya başlar. Memleketin bütün tarihini âdetlerini, milli bayramlarını, abidâtini, elbise'lerine varıncaya kadar bütün hususiyetini öğrenmeğe habesker olur. Bazen ziyaretler hazırlanmakta, evlât edinilen çocuk tatil günlerini, manevi babasının yanında geçirmeğe ve bu vesile ile yabancı memleketlerin görülmesi fakir bir çocuk için mümkün olmaktadır.

Bir memleketi tanımak demek o memleketin mümtaz hususiyetlerinin taktir edilebilmesi ve kâfi derecede tanınması demektir. Bu vakia aynı zamanda o memleketin milli duygularına hürmet etmeğe müsavidir. Manevi evlâtlarla manevi babalar arasında taati edilen mektuplar bu şekilde bir anlaşılmanın ne kadar şümullu bir sahaya yaklaşabileceğini göstermektedir. Manevi babalar, manevi evlâtların memleketlerle alâkadar olarak, hangi noktalarda yardım etmek lâzım geliyorsa oralara yetişmeye başlamakta ve

şu suretle talep edilen muaveneti göstermeğe kendilerini manen mukayyet adetmektedirler. Mektep çocuklarının müteakabilen bir memleketle obir memleket arasında teatisi, mektepler arasında muhaberele ve sair mümâsil hareketler günün emir ettiği ve milletleri yekdigerine yaklaştırmakta şayan dikkat roller oynayan tedbirlerdendir. Bazı dostluklar bu şekilde başlamış ve yerleşmiştir. Beynelmilel hüsnüniyet ve anlaşma, çocukları kurtarma hareketinin yarattığı bu evlât edinme usulile daha ziyade takviye edilmiş ve daha ziyade tevsî edilmiş olmazmı? Bir çocuğun hayatını sevinçle doldurmak onun bütün maddî ve ruhî felâketini gidermek haddi zatında pek az bir himmet'e iltiyâç göstermektedir. Bir yetim veya malûl çocuğa yazılmış bir kaç satırlık mektupla dünya yüzünde bir kimsenin onunla meşğûl olduğu hissini verebilmek, bir kimsenin onu düşündüğünü, ve ona baktığını anlatmak bir parçacık çikolata, yemiş ve saire göndermek, kâfi derecede grâ alanayan bu küçük fâninin hayatını ve düşüncelerini, bilhassa istikbal hakkındaki emellerini ve arzularını me'ut bir istikamette teptil edebilir.

Çocukları evlât edinme projesini tatbik edere. Cenevre beyanatının Zinci ve Üçüncü maddelerinin ameli bir şekilde tatbikini mümkün kılmak kâbil olmazmı? Cenevre Beyanatının bu bapındaki maddelerini hatırlatıyoruz :

Madde 2 — Aç çocuğa eklemek üzere, hasta çocuğa bakılacak, maddi

ve manevi düşmekte olan çocuğa yardım edilecek, kabahatli çocuk ıslâh edilecek, öksüz ve yetim çocuklara yurt temin edilecek ve bun'ara bakılacaktır.

Madde 3 - Felâket zamanlarında en evvel çocuğa yardım edilecektir. Her çocuk, bhusus diğer arkadaşlarıyla beraber olursa, mes'uliyet hissini verecek işler deruhte etmekten hoşlanır. Çocuklar müşterek faaliyetten de, gayri meş'ur bir halde olmakla beraber hoşlanırlar. Başka bir çocuğun hayatını kurtarmak mevzuu bahs olduğu zaman vazifesini yapar. Evlât edinilmiş çocuğun vaziyeti selah kesbettiği zamanda tabiatile bu manevi peder ve evlâtlık hitame erer; mamafih çok defa bir kerre teesüs etmiş olan bu dostluk devam eder ve muntazam bir muhabere baki kalır.

Evlât edinme mevzuu hakkında Cenevre mekteplerinde yapılmış bir anket bu mes'eleye dair muallimler arasında büyük bir alâka ve tehalük uyandırmıştır. Heman heman her suufa mensûp bütün muallimler kendi talebelerinin evlâtlıklarının memleketlerine çok vasi ve etraflı bir alâka gösterdiklerini ifade etmişler, fakat, çocukların bu sevk ve gayretlerinin devam ve bakası arzu ediyorsa muhakkak mektuplaşmaya devam edilmesi lâzım geldiğini beyan etmişlerdir. Evlât edinme usuli tarafein arasında muhabbet ve uhuvvetin yükselmesine saik olmaktadır. Her muallim bu usulün terbiyevi

kiymetini layikile taktir etmekte ve bunun milletler arasındaki anlaşmayı temin için istinat edilecek çok kuvvetli bir mesnet olarak görmektedirler. Müteaddit defa manevi peder olan çocuklar kendi evlâtları tarafından vaki suallere cevap verebilmek için ciddi surette uğraşmaya mecbur kalmaktadırlar. Aynı kazıyye manevi evlâtlar için de varittir. Bu, severek ve istenerek yapılan, zatı tetkiklerin nakadar müessir terbiyevi ve talimî bir ehemmiyeti olduğunu kaydetmek zaittir. Bu şekilde bir mesainin aynı zamanda ahlâki bir kiymeti haiz olduğunu ilâve etmek lâzımdır.

Mektupların yazılış tarzı hakkında en doğru bir fikri bizzat o mektuplardan bir kaç nümune alarak göstermeyi çok faideli buluyoruz kariler böylece en vazih fikri bizzat elde etmiş olacaklardır :

St. Petroc's School, (*Ihzar* mektepten) Buda Peşte Çocukları Kurtarma cemiyetine :

Leffen (*Nagy*) ile diğer bir evlâdımız için müteahhit olduğumuz aylığımızı ve sınıf arkadaşlarımızın senebaşı gecesi topladıkları ufak bir rakıtar parayı da gönderiyoruz. Sınıfımızdaki çocuklar madam (*Nagy*) nin mektubunu okudukları zaman çok müteessir oldular. Ailenin hakikaten feykalâde sıkıntılı bir devrede bulunduğu anlaşılıyor. Bunun için sene başı münasebetile biraz fazla yardımda bulunmağa karar verdiler. Size aynı za-

manda çocukların yazmış oldukları mektupları ve bir kaç fotoğraf gönderiyorum. Küçük mahmillerinin mektuplarından pek ziyade memnun olduklar ve sınıflarının çıkardığı mecmuaya aynen koydular...

Londrada bir mektepten Budapeştede İMRE TOTTA :

«Budapeşteden gelen mektupları almak bizim için daima çok samimi bir alâka tevhit eden meşgale olmaktadır. Mektuplarımızın yardımıle sizi görmekte, hayalinizi gözlerimiz önünde tecesüm ettirmekteyiz. Bu suretle sizi her zaman adeta yanımızda duruyor ve daha yakın bir şekilde anlamaya çalışıyoruz. Validenizin mektubundan mektepte ne kadar iyi çalıştığımızı öğreniyor ve memnun oluyoruz. Mektepte oyun oynayormusunuz.? Şayet oynuyorsanız bize ne cins oyunlar oynadığımızı yazarsanız bizde kendi oyunlarımızla mükayese eder ve bir fikir edinebiliriz. Bütün bu suallerimizi mazur görünüz. Bakınız biz size ait her işe, ne kadar küçük de olsa alâkadardır oluyoruz. Sizin aileniz ve içinde yaşadığınız muhit hakkında her gün yeni yeni malumat almak sizin hayatınıza tealuk eden her şeyi yakından bilmek arzu ediyoruz. Lütfen bu mektuplarımıza cevap yazmakta gecikmeyiniz.»

Aynı mektepten Polonyalı bir çocuğa :

«Mektubunuzu ehemmiyete nazarı dik-kata alan sınıfımız (*Wodsimirs*) in şid-

detle ihtiyacı olan elbiselerini tatil günlerinde yaptırmaya karar verdi. Çocuğun doğum gününü tarihini lütfen bize bildirirmisiniz? Sınıfımızdaki bazı kızlar İmreye sene başı yortuları münasebetile bir hediye göndermek arzundadırlar. Bu münasebetle kendisini bütün sınıfımızın ne kadar çok sevdiğini lütfen bir daha kendisine tekrar ediniz. Elbiseyi, yoksa, oyuncakımı istediğini sorabilirmisiniz? Elbiseyi tercih ettiği taktirde boyunu ve numarasının ne olduğunu bildirmenizi rica ederim.»

ARANKA VALASEK, Budapeşt den İngilterede Okfitt mektebine :

«Küçük hayır sahipleri! Arada sırada gönderdiğiniz satırları esirgemenizi rica ederim. Sizden gelen havadislere ve eyiliklere çok ihtiyacımız var. Mesut paskalya günleri geçirmenizi temenni ederim. Küçük ellerinizden öperim.,»

Okfitt mektebindeki bir çocuktan ARANKA VALASEK e :

«Sevgili aranka! Ben sana bugüne kadar hiç mektup yazmadım. Lakin arkadaşlarım artık sıranın beude olduğunu söylüyorlar. Senin mektubunu büyük bir lezzetle okudum. Senin için Tuna nehrinde yüzmek kim bilir ne tatlı bir zevktir. Biz Tunayı coğrafya dersinde okuduk. Bizim Arnsayt şehrimizde de bir dere var. Fakat çok hızlı aktığı için içinde yüzmek yasak. Senin de benim gibi sekerlemeyi çok

sevdiğine şaşıyorum. Zannediyorum ki sen de bütün İngiliz çocuklarının sevdiği kadar şekerleme seviyorsen. Dün akşam büyük şenlik yapıldı. Maytaplar, renkli fişenkler atıldı, kocaman bir ateş yakıldı. Sınıfımız patatis pişirdi. Tuzla yedik. Çok lezzetli oldu. Ne olur sen de bize mektup yazsana. Hemen cevap ver. Senden mektup gelince senin memleketini okadar uzakta duymuyoruz.*

Seni çok seven **Margarit**

İsviçrede Cenerrede Meson de pöli taleb si inden bir çocuk tarafından Lü DE JORI HENİYAR :

«Sevgili küçük dostum ! Bütün sınıfımızın namına seni manevi evlât edindiğimizi yazmakla çok seviniyorum. Paskalya hediyelerimizi aldığın zaman kimbilir ne kadar çok sevineceksin. Gözlerinden öperiz.*

Dostun **Deni**

Budapeşte de MARGARET KOVAÇ tan Belkbört mektebinde bir çocuğa :

«Kıymetli satırlarını aldım. Büyük bir meserretle okudum. Ne vakit senden mektup gelse yalnız ben değil bütün evimiz seviniyor. Anam, ahlalarım, erkek kardeşlerim hepimiz seviniyoruz. Her pazar günü muhakkak seni düşünürüz. Keşşafliğa çıktığım zamanda dağlarda seni hatırlıyorum. Tabiatın bütün güzelliklerinden istifade ettiğine pek ziyade sevindim. Kim bilir bu zamanlar ne kadar bahtıyorsun. Bana yazdığın satırlarda çok muhab-

bet görüyorum. Bu dostluğuna nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Sen Macar çocuklarının hayatlarını nasıl mahzun geçirdiklerini tabi bilirsin. Biz sabah akşam etrafımızda yoksulluktan başka bir şey görmüyoruz. Zavallı babam muharebede öldüğü için anam gece gündüz çalışarak bizi beslemeğe bakıyor. Vaktin olursa bana birkaç satır yaz.*

Aynı kızdan aynı adrı se diğer bir mektup :

« Her yerde senin mektuplarını okuyup seviniyorum. Hepiniz o kadar şensiniz ki yazdığımız mektupları okurken büyük bir zevk duyuyorum. Ben bazen babam ölmemiş olsaydı benim de güzel günler geçireceğimi hatırlıyorum. Sınıf arkadaşlarımızın hepsi çok gülen kızlardır. Lâkin ben ciddiyeti seviyorum. Sakin huyluyum. Çünkü hergün ekmek kazanmak için çalışmaya mecbur olmamın ne demek olduğunu biliyorum. Bana yardıma senin gibi bir insan gönderdiği için allaha her gün şükür ediyorum. Ben Pastacı çıraklığı tahsil ediyorum. İki sene sonra mektebimi bitirecek ve para kazanmaya başlayacağım. Para kazanıp aname bakabileceğim günleri iştiyakla bekliyorum. Bana bir cevap yazarsan çok sevineceğim. Memleketinizin bu kadar uzak olmasına rağmen sizlerin bize ne kadar merbut olduğunuzu görüyor ve memnun oluyoruz. Mektupların bu kederli günlerimizde gün ışığı gibi geliyor.

Yukarıda kayıt ettiğimiz şu bir kaç misal evlat edinme meselesinin insani kıymeti ve bunun hangi sade yollarla elde edilebileceği hakkında bir fikir verebilir. Karilerin nazarı dikkatini celp edecek nokta şüphesiz ki bu mektuklarda sezilen dostane ve samimane hisandır. Kariler de her halde hayallerinde yüzlerce çocuğa bir ellerile yardım eder diğer ellerile bu yardımın manevi mükâfatı olan minnet ve şükranı toplarken beşuş ve şatir görmektedir.

İştebu gibi mütevazî yollar ile dir ki çocukları kurtarma hareketi, müreffeh hayat süren çocukların kalplerinde ve ruhlarında, uzun ve mütemedi sayı ile, muhtaç ve felâketzede zavru-larla yardım etmeği vicdani bir mecburiyet haline sokmuş ve bu hissi tabii bir itiyat haline getirmeğe çalışmıştır. Bu suretle genç hayırperverler yetiştirerek beynelmilel hüsnü niyet, müsâlemet ve uhuvvet hislerinin temellerini atmıştır. Biz şu birkaç satır içinde üç beş çocuğun mektuplarını misal olarak bu hizmeti kayıt ve işaret etmekle iktifa ettik. Nisbeten daha yaşlı manevi pederlerin mektuplarında çok defa evlatlarının ve fikri bünye ve teşekkülleri üzerinde geçici olmayan tesirler bırakan öz ve derin bir muhabbet lisanile yazılmış satırlara tesadüf olunur.

Bütün bu vakalar, emeller ve didinmeler gösteriyorki bu yardımlar felâket ve yoksulluk içinde yüzen bir

kaç küçük çocuğun maddi ihtiyaçlarının giderilmesi değil aynı zamanda beynelmilel anlaşma ve uzlaşma içinde, umumi cihan sulhu yolunda atılmış meşkur ve kıymetli adımlardır. Mekteplerde bu hareketin lâyıkile anlaşılması anlatılması, kıymetinin tesbit edilmesi zarureti vardır. Şu muhakkaktır ki bütün bu hareketlerin en ziyade müteessir olacağı nokta mürebbi ve muallimlerin telkinatı ve çocuk rehberlerinin bu vadide ve bu hedef uğrunda gösterecekleri alâka ve heyecandır.

Manevi çocuk babaları olan çocukların evlatlarına ve bu manevi evlatların babalarına karşı gösterecekleri alâka onların tarihlerine, adetlerine, memleketlerindeki sulh hareketlerine müteakabilen tesir bırakacak vakımlardır. Bir memleketin coğrafyası, millî harsı ve ahlakı hüviyeti hakkında diğer bir memleketin esası ve diğer endiş bir şekilde malumattar olması her halde ehemmiyeti inkâr edilemeyecek bir sulh amili ve unsurudur. Bu sabadaki suallerin günden güne tenevvü edeceği ve bu muhaberelelerin kıymetli ve şumullu bir mana kesp edeceği kadar şüphesizdir. Yalnız şunu unutmamak lâzımdır ki yakınının hizmetinde bulunmak her insan için bir vazifedir. Bu vicdani büyük borcu ödemeğe alışmak, daha çocuk iken bunu öğrenen her fert kıymetli ve iyi bir cihan vatandaş olarak büyür ve yetişir.

Yazan
Elzi Schatzmann

İngilizceden
Bedri Tahir

Dişler ve Sıhhat

Bir gün bir porselen tüccarına niçin bir memleketin porseleni diğer memleketlerinkinden daha iyidir diye sordu, cevaben «çünkü porseleni sertleştirir için lazım gelen mevaddı kullanıyoruz, bir şeyden beklenen istifadeyi temin için ona lazım olanı kullanmak lazımdır» dedi bende bilâ tereddüt söyleye bilirimki tabiattada boyledir. Eğer bir çocuğun iyi dişlere malik olması arzu edilirse valdesinin gebelik zamanında diş ve kemiklerin neşvunumasını temine hadim olan vitamin ve *Sel de ço* bulunan bir rejim takip etmesi lazımdır.

Vitamin A. — Sut, krem, tereyağı, yumurta, peynir, balıkyagı, sardalya, taze et, balık ve yeşil sebze.

Vitamin C. — Portakal suyu veya limon suyu, domates kullanması lazımdır.

Her gün çocuğa bir kahve kaşığı verilecek portakal suyu çocuğun dişlerinin ve kemiklerinin teşekkülüne pek büyük yardım eder.

Çocuğun sut dişleri hali tabiiide iki ile iki buçuk yaşı arasında tamamlanmalıdır. Sonraki on sene zarfında çocuğun dişleri kendi yuvaları içinde teşekkül eder.

Süt dişlerinin düşmesi veya çürümesi bir felâkettir zira bunlardan mahrum olan bir çocuk kendini besleyemez bu gibi çürümüş dişleri çıkarmak daha iyidir. Üç yaşından itibaren çocuklar sık sık dişçiye götürülmelidir. Bu suretle bu muayenelerin çocuk için can yakıcı olmaması ihtimali vardır. Eğer dişler fena dizilmiş iseler bunu birçok saikler arasında ekseriyetle emmeğe haml etmelidir. Bu emmek yeni dişler üzerine tesir yaparak onların vazifelerini değiştirir. Baş parmağı emmek aynı derecede fenadır. Lâkin bazı valdeler ve bütün bebekler bunu tabii bir meme emme gibi talakki ediyorlar. Ekseriyetle dişlerin dışarıya doğru eğri ve çıkık olmaları ağızdan teneffüs etmek neticesidir. Eğer bu bir itiyat değil ise burun muayene ettirilerek teneffüse mani olan vegetasyon ve yalut diğer bir manianın izalesine çalışmalıdır.

Yemeği şekerli bir şey yemekle bitirmek diş ağrılarının esası saiklerindedir. Eğer yemeği mutlak tatlı bir şey ile bitirmek icap ediyorsa niçin bir yemiş meselâ portakal veya elma ve yalutta toast ve ya bir ekmek kabuğu ile itmam etmemelidir. Çocuklara çinemesi güç şeyler vermemelidir. Lâkin hepsini birden yutabilecek büyüklükte olmamasına dikkat

etmelidir. Ekseri mide rahatsızlıkları gençlikte iyi çinmemiş yiyeceklerden ileri gelir.

Aynı zamanda umumi bir adet yerine geçmiş olan, yemek yerken içmek bir hatadır. Mayı gıdayı yumuşatır ve çinmek lüzumunu kaldırır. Tabiat salyayı gıda ile karıştırır.

Yemeklerden evvel ve ya sonra ve daha iyisi iki yemek arasında içmek daha muvafıktır.

Fena dişler bütün vücut için bir hastalık menbai teşkil eder. Harekete koydukları bakteri veya *Toxin* kanın ceryanına karışır ve vücudun diğer bir kısmında musap ve tahrip eder. Bundan dolayı en ufak bir çürük başlangıcını büsbütün çürümeden evvel tedavi ettirmek daha akilâne bir hareket olur.

Dişlerin çürümesine mani olmak için onları son derece temiz tutmalıdır.

Dişler muntazam surette yıandan tek bir istikamette değil adeta daire resm eder gibi fırçalanmalıdır. Bundan maksatta fırçanın diş etlerini tahrişine mani olmaktır. Dişleri fırçalarırken mutlak bir diş macunu kullanmak mecburiyeti yoktur bazı dişçiler dişleri temizlemek için kullanılan suyun içine biraz tuz koymayı ve diğerleri ise sabunu

tavsiye ediyorlarsada bunun en mühim ciheti fırçalamaktır. Kullandıktan sonra fırçayı güzelce yıkamalı ve kurutmalıdır. İyi bir adet olmak üzere yemeklerden sonra dişlerin araları fil sise (*fil cire*) ile temizlemelidir. Her yemekten sonra dişleri fırçalamak lüzum isede bilhassa yatmadan evvel dişleri fırçalamayı ihmal etmemelidir. Halihazırda iyi dişlerin sıhhat üzerindeki tesirinin ehemiyeti takdir edilmiş olduğundan müteaddit sigorta şirketleri müşterilerinin dişlerini meccanen tedavi ettirmektedirler. Bu kumpanyalar biliyorlarki hali sıhatte bulunmak iyi dişe malik olmakla kabildir.

Londra mekteplerindeki talebelerin zaman zaman yapılan diş muayenesi büyük neticeler verdi

1906 senesinde bir mektepte yapılan teftiş esnasında 8 ilâ 12 yaş arasında bulunan talebelerin % 95 nin dişlerinin çürük olduğu görülmüştü. 1927 senesinde aynı mektepte ancak çürük dişli talebe miktarı % 4 raddesine inmiş bu müthiş fark lekelenen her dişin derhal tedavi edilmesi ile temin edilmiştir.

Salibiahmerler Hey'eti İttihadiyesi Kâtibi
Umumiligi tebligatından

Terceme eden
İskender

HİLÂLİAHMER HABERLERİ

Teberrü at

Amerikanın Büfalo şehrinde bulunan yurttaşlarımız aralarında topladıkları bin doları cemiyyetimize göndermişlerdir.

Esbak Tahran Sefiri Hüseyin Hasip Beyfendi noter vasıtasıyla tanzim ettirdikleri bir vasiyetnamede cemiyyetimize yirmi beş bin lira teberrü ettiklerini bildirmişler ve bu meblağın resûlmalile İstanbulda Anadolu ve Rumeli kavakları mekteplerine devam eden fakir çocukların iâşe ve ilbasını ve bu masarifi çıkdıktan sonra fazla kalan kısmı içinde cemiyyetimizin arzu ettiği tarzda istimâl eylesin diye tensip buyurmuşlardır.

İş Bankası cemiyyetimize bu defada beşbin lira teberru eylemiştir.

Yukarıda şükranla kayıt ettiğimiz şu teberrüler bize yeni bir devrin başladığını ve asırlardanberi hayır yaparlığımıza tari olan durgunlugin zail olmağa başladığını müjdeliyor.

Her vakit neşr ettiğimiz hülâsai hesabiyeler, son sayılarımızın birinde bütün servetini cemiyyetimize hediye ettiğini yazdığımız Rüştü Beyin hareketi yabancı bir memlekette fabrika makinelerinin yıpratıcı boğucu güm-bürtüleri, ateş ocaklarımızdaki havası içinde hayatlarını ahnlarının terile kazanan yurttaşlarımızın aralarında kendi kendilerine topladıkları bin do-

ları cemiyyetimize göndermeleri ve eski Tahran Sefiri, Muhterem Hüseyin Hasip Beyfendinin servetlerinden yirmi beş bin lirasını cemiyyetimize vasiyet buyurmak suretile gösterdikleri alice-nabluk İş Bankasının cemiyyetimize karşı gösterdiği alâka ve kadirşinâşlık arz ettiğimiz devrin; hayır yaparlığımıza arız olan durgunluğun kalktığına ve bütün manasile Hilâliahmer kuruluşunun, varlığının bütün millet tarafından hakkiyle anlaşılmaya başladığına delâlet eder.

On bir sene süren amansız bir harpte; zelzele, yangın, hastalık, açlık, su basması gibi ehenemî afetlerde millet vergisiyle toplanmış mütevazı sermayesile, müşfik teşkilâtiyle yarasarı cankurtaran göz yaşlı din âren açık barındıran cemiyyetimizin bu insani ve bu büyük vazifesinde ona yardımı kendilerine mukaddes bir vazife bir minnettarlık borcu telekki edenlere bin şükran... Eski hayır yaparlığımız yeni bir şekilde daha insani daha asri ve memlekete daha fâideli bir surette başladığına delâlet eden bu harekâtı görmekle kalblerimizde bir inşirah ve zevk duyuyoruz.

Rize vilâyetinde seylâptan mutazarır olan 2756 kadın ve 250 kimsesiz muhtaçlara nüfus başına on leşer kilo mısır tevziine heyeti idaremizce karar verilmiştir.

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ

İzmir Merkezine mensup ikiçeşmelik Dispanserinin
1929 SENESİ Inci TEŞRİN AYINA MAHSUS SİHHİ CETVEL

<u>Hastalığın ismi</u>	<u>Çocuk</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Yekûn</u>
Mide hastalıkları	12	48	15	75
Akciyer	22	19	15	75
Kalp	0	17	23	40
İdrar yolu	4	21	7	32
Sinir	0	49	11	60
Bağırsak	89	47	28	164
Cilt	26	32	16	74
Göz	8	12	10	30
Kulak, buğaz, burun	21	53	35	109
Bağırsak kurtları	9	7	6	22
Sıtma	135	286	279	700
Grip	13	32	13	58
Zatürree	2	4	3	9
Zatülcenp	1	7	2	10
Akciyer Veremi	6	22	7	35
Sair âza veremi	4	5	1	10
Romatizma	0	33	27	60
Belsogukluğu	0	7	3	10
Kadın hastalıkları	0	43	0	43
Harici hastalıklar	51	73	143	267
Sair hastalıklar	35	79	42	156
Boğmaca	3	0	0	3
Dank	2	17	10	29
Kuşpalazı	1	0	0	1
Yekûn	444	913	696	2053

TÜRKİYE HİLÂLİAHMER CEMİYETİ
İzmir Merkezine mensup Karşıyaka Dispanserinin
1929 SENESİ I^{inci} TEŞRİN AYINA MAHSUS SİHHİ CETVEL

<u>Hastalığın ismi</u>	<u>Çocuk</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Yekûn</u>
Mide hastalıkları	0	24	0	24
Akciyer	9	0	9	18
Kalp	0	18	17	35
İdraryolu	0	2	0	2
Sinir	0	0	9	9
Göz	18	0	0	18
Kulak, boğaz, burun	0	0	9	9
Sıtma	204	310	98	612
Bağırsak	25	16	26	67
Bağırsak kurtları	9	0	0	9
Zatürree	2	0	0	2
Zatülceup	0	3	0	3
Romatizma	0	5	2	7
Akciyer Veremi	0	2	0	2
Sair âza Veremi	0	0	0	0
Firengi	0	0	2	2
Belsogukluğu	0	0	3	3
Kadın hastalıkları	0	9	0	9
Harici hastalıklar	16	0	24	40
Sair hastalıklar	9	0	27	36
Yekûn	292	389	226	907

Şubelerimizin Hulâsai Hesabiyeleri

Adapazarı — 1/7/29 dan 30/9/29 a kadar maktu makpuzlu iane, 14463 aîdat 10120 maktu makbuzsuz îanat 30279 pul 34656 muhtelif varîdat 500 ki cemen 90017 kuruş alınmış ve 100000 merkezi umumiye 32964 masarifi idare 13840 muaveneti muhtelif olarak ki cemen 146804 kuruş sarfedilmiştir.

Gelibolu — 1/9/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makpuzlu iane 18200, Çiçek günü basılatı 1592, gazete basılatı 500, mûsamere basılatı 26012 ki cemen 46304 kuruş alınmış ve bundan 15000 merkezi umumiye gönderilmiş 25921 ve masarifi idare olarak ki cemen 40921 kuruş sarfetmiştir.

Ayvacık — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makbuzlu aîdat 205 maktu makbursuz îanat 22650, puldan 628 ki cemen 23483 kuruş alınmış ve bundan 55360 merkezi umumiye gönderilmek ve 19374 de masarifi idare olarak ki cemen 74734 kuruş sarf edilmiştir.

Cermik — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar, Maktu makbuzlu iane 5160 puldan 1095 ki cemen 6255 kuruş alınmış ve bundan 200 masarifi idareye ve 3000 i de muhtelif muavenetlere verilerek cemen 3200 kuruş harcanmıştır.

Osmaniyye (Ergani) — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makbuzlu aîdat 600 puldan 3000 ki cemen 3600 kuruş alınmış ve 15700 kuruş masarifi idareye harcanmıştır.

Mersin — 1/7/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makbuzlu aîdat 18900 maktu makbuzsuz îanat 76900 puldan 40060 maden suyundan 8497 ki cemen 144357 kuruş alınmış ve bundan 76668 merkezi umumiye gönderilmek, 5907 si idare masarifine verilmek ve 17022 si de muhtelif muavenetlere olmak üzere cemen 99597 kuruş harcanmıştır.

Akhisar (Manisa) — 1/4/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makbuzsuz aîdat 350 puldan 14784 mûsamereden 7514 ki cemen 22678 kuruş alınmış ve bundan 3000 i masarifi idareye ve 2340 i muhtelif muavenetlere ve 1947 si pul beyyesine olmak üzere cemen 7287 kuruş harcanmıştır.

Vize — 1/4/29 dan 30/9/29 a kadar, Maktu makbuzlu aîdat 1000 maktu makbuzsuz îanat 1062 puldan 5000 gazeteden 1000 muhtelif varîdattan 2500 ki cemen 10562 kuruş alınmış ve bundan 20277 si merkezi umumiye gönderilmek ve 4271 i idare masarifine ve 1500 ü muhtelif muavenetlere ve

750 si bul beyyesine olmak üzere cemen 26798 kuruş harcanmıştır.

Soma — 1/7/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makbuzlu ianat 1950 çiçek hasılatından ki cemen 5772 kuruş alınmış ve bundan 12500 ü merkezi umumiye gönderilmek ve 77 si de masarifi idare olmak üzere cemen 12577 kuruş harcanmıştır.

Karabiga — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makbuzsuz ianat 3126 puldan 2545 çiçekten 781 ki cemen 7588 kuruş alınmış ve bundan 3000 kuruş idare masrafı olarak harcanmıştır.

Balya — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Puldan 10000 çiçekten 2075 ki cemen 12075 ve bundan 15000 i merkezi umumiye gönderilmek ve 210 masarifi idareye ve 1500 pul beyyesine ki cemen 16710 kuruş harcanmıştır.

Dursunbey — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makbuzlu ianat 20000 çiçekten 11902 ki cemen 31902 kuruş alınmış ve 3199 kuruş merkezi umumiye gönderilmiştir.

Gemlik — 1/4/28 den 30/6/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 4725 aidat 700 maktu makbuz mukabili olmayan ianat 126778 puldan 29790 çiçekten 6030 müsamereden 3105 ki cemen 171128 kuruş hasılat alınmış ve bundan 149169 u merkezi umumiye gönderilmek ve 12736 si masarifi idareye ve 8864 ü pul beyyesine olmak üzere cemen 170769 kuruş harcanmıştır.

Kepsut 1/1/28 den 30/6/29 a kadar. 21560 i maktu makbuz mukabili ianat ve 6000 i aidat ve 7197 si maktu makbuz mukabili olmayan ianat ve 7405 i çiçekten ve 120 ilamattan olmak üzere 42282 kuruş hasılat alınmış ve bundan 26997 si merkezi umumiye ve 4320 si masarifi idare olmak üzere cemen 31317 kuruş harcanmıştır.

Orhanlı — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 26220 aidat 3000 maktu makbuz mukabili olmayan ianat 7825 puldan 19010 çiçekten 2796 maden suyundan ki cemen 60651 kuruş alınmış ve bundan 51277 si merkezi umumiye ve 30628 i de masarifi idare olmak üzere cemen 81905 kuruş harcanmıştır.

Oltu — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili aidat 800 maktu makbuz mukabili olmayan ianattan 2000 puldan 3005 çiçekten 1276 muhtelif varidattan 1500 ki cemen 8581 kuruş alınmış ve bundan 4093 ü masarifi idareye ve 450 si pul beyyesine olmak üzere cemen 4543 kuruş harcanmıştır.

Salihli — 1/4/29 dan 30/9/29 a kadar. Makte makbuz mukabili ianat 45 puldan 13000 muhtelif varidattan 56 ki cemen 13101 kuruş alınmış ve bundan merkezi umumiye 6800 gönderilmiş 372 si masarifi idareye ve 1950 si pul beyyesi ki cemen 9122 kuruş harcanmıştır.

Bor — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar Puldan 2665 muhtelif varıdattan 300 ilâmattan 220 ki cemen 3185 kuruş alınmış ve bundan 7500 ü merkezi umumiye göndermek ve 283 ü masarifi idareye ve 400 ü pul beyiyesine ve 31 ilâmata olmak üzere cemen 8214 kuruş harcanmıştır.

Gerze — 1/1/29 dan 31/8/29 a kadar. 10550 maktu makpuz mukabili ianat 4600 ü aidat ve 20790 ı maktu makpuz mukabili olmayan ianat 40400 ü puldan 5597 si çiçekten 2065 i varıdatı muhtelifeden 4607 si müsamereden 6433 ü İzmir ianesine mahsus olmak üzere cemen 95042 kuruş hasılatı alınmış ve bundan 64037 si merkezi umumiye irsalât ve 14773 ü mesarifi idare olmak üzere cemen 78810 kuruş harcanmıştır.

İmroz — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makpuzlu ianat 14500 aidat 350 maktu makpuz mukabili olmayan ianat 790 puldan 7480 çiçekten 779 ki cemen 23899 kuruş alınmış ve bundan 770 masarifi idare ve 285 i pul beyiyesi olmak üzere cemen 1058 kuruş harcanmıştır.

Eceabat — 1/4/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili ianat 1250 aidat 870 maktu makpuz mukabili olmayan ianat 450 puldan 300 eşya satışından 105550 ki cemen 108420 kuruş alınmış ve bundan 102505 ü merkezi umumiye gönderilmiş ve 7220 side masarifi idare olmak üzere cemen 109724 kuruş harcanmıştır.

Bürhaniye — 1/7/28 den 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili ianat 14800 puldan 13600 çiçekten 16759 muhtelif varıdattan 87 ki cemen 45246 kuruş hasılatı alınmış ve bundan 41000 merkezi umumiye ve 231 ü masarifi idare olmak üzere cemen 41213 kuruş harcanmıştır.

Karacabey — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mebalığı ianat 3090 aidat 4480 puldan 4499 çiçekten 1212 ki cemen 13281 kuruş alınmış ve bundan 15575 i merkezi umumiye gönderilmek ve 2739 masarifi idareye ve 2020 si muavenatı muhtelif olmak üzere cemen 203314 kuruş harcanmıştır.

Orhangazi — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili olmayan ianat 4450 puldan 655 çiçekten 1803 müsamereden 7450 ilâmattan 2000 ki cemen 16358 kuruş alınmış ve bundan 32500 merkezi umumiye irsal ve 3210 u masarifi idareye ve 411 i pul beyiyesine ki cemen 36121 kuruş harcanmıştır.

Sındırgı — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili ianat 5720 puldan 5078 ki cemen 10809 kuruş alınmış ve bundan 10600 merkezi umumiye gönderilmiş 1575 i masarifi idareye 705 i muavenatı muhtelifeye ve 825 i pul beyiyesine ki cemen 13703 kuruş harcanmıştır.

Edremit — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili aidat

1700 puldan 64575 çiçekten 4250 muhtelif varidattan 476 ki cemen 71002 kuruş alınmış ve bundan 11800 ü masarifi idareye ve 18600 ü muhtelif muvenetlere 8331 i pul beyiyesine ki cemen 38731 kuruş harcanmıştır.

Susıgırlık — 1/1/29 dan 30/6/29 a kadar. Maktu makpuz mukabili ianat 10 puldan 10131 çiçekten 1125 gazeteden 560 ki cemen 11826 kuruş alınmış ve bundan 4752 si merkezi umumiye gönderilmiş 1648 i masarifi idareye 1519 u pul beyiyesine olmak üzere cemen 7919 kuruş harcanmıştır.

Rize — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 13110 aidat 1450 maktu makbuz mukabili olmayan ianat 9165 puldan 10682 ki ceman 34407 kuruş alınmış ve bundan 40000 i merkezi umumiye gönderilmek ve 2140 i masarifi idareye sarf olunmak suretile ceman 42140 kuruş harcanmıştır.

Lapseki — 1/9/29 30/9/29 tarihine kadar. Maktu makbuz mukabili olmayan ianat 740 puldan 2275 çiçekten 3603 ki ceman 6618 kuruş alınmış ve bundan 7776 si merkezi umumiye gönderilmek ve 1983 ü masarifi idareye verilmek ve 300 ü pul beyiyesi olmak üzere ceman 10059 kuruş harcanmıştır.

Balıkesir — 1/7/28 den 30/9/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 22200 aidat 14600 maktu makbuz mukabili olmayan ianat 41975 puldan

192349 çiçekten 6800 gazeteden 2380 ilâmatdan 3270 şubattan 58723 ki ceman 342297 kuruş alınmış ve bundan 223042 si merkezi umumiye gönderilmek ve 54882 si idare masrafına verilmek 15450 si muaveneti muhtelifeye ve 22278 pul beyiyesine ve 490 i ilâmata olmak üzere ceman 316142 kuruş harcanmıştır.

Ezine — 1/1/29 dan 30/9/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 21505 puldan 3780 çiçekten 445 müsamereden 4832 ki ceman 30562 kuruş alınmış ve bundan 10000 i merkezi umumiye gönderilmek ve 10366 si masarifi idareye ve 375 i pul beyiyesine olmak üzere 20741 kuruş harcanmıştır.

Sinop — 1/1/29 dan 31/9/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili olmayan ianat 65448 maktu makbuz mukabili a dat 3300 çiçekten 585 müsamereden 2461 şubattan 4663 ki ceman 76457 kuruş alınmış ve bundan 50000 merkezi umumiye gönderilmek ve 7153 ü de masarifi idareye verilmek üzere ceman 57153 kuruş harcanmıştır.

Cizre — 1/1/29 dan 30/9/20 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 2805 puldan 10499 çiçekten 1010 ilâmatdan 10000 ki ceman 15314 kuruş alınmış ve bundan 25000 i merkezi umumiye gönderilmiş 2750 si masarifi idareye ve 978 de pul beyiyesine olmak üzere ceman 28728 kuruş harcanmıştır.

Gerçüş — 1/4/28 den 30/6/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili ianat 2580 puldan 20 çiçekten 1900 ki ceman 4500 kuruş alınmış ve bundan 3600 ü merkezi umumiye ve 650 si mesarifi idare olmak üzere ceman 4250 kuruş harcanmıştır.

Yabanabat — 1/7/27 den 30/6/29 a kadar. Maktu makbuz mukabili aidat 2000 puldan 34579 ilâmattan 7885 ki ceman 44464 kuruş almış ve bundan 33200 ü merkezi umumiye gönderil-

mek ve 5725 i pul beyiyesine olmak üzere ceman 38925 kuruş harcanmıştır.

Aziziye (Afyon) — 1/4/29 dan 30/9/29 a kadar. Aidat 460 puldan 19170 çiçekten 609 gazeteden 788 ilâmattan 2800 ki ceman 23827 kuruş alınmış ve bundan 1000 i merkezi umumiye gönderilmek ve 3700 ü masarifi idareye olmak ve 3540 ı muaveneti muhtelifeye ve 2875 i pul beyiyesine ve 420 si de ilâmat olmak üzere ceman 20535 kuruş harcanmıştır.

SENELİK RAPORDAN

1929 Senesi

Hilâliahmer Meclisi Umumisi
Riyaseti Celilesine

— Mabat —

fransa bırakıldı. Çünkü bu teklif 1906 Cinevre Mukavelenamesini tadil veya tefsir mahiyetinde olduğu için ancak mukavelenin 1929 Haziranında yapılacak olan tetkikat esnasında nazarı dik-kate alınması kabildi.

Bulgar Delegatesi Mösyö Danefin Bulgaristanın hareketi arz tesiratını telâfi edebilmesi için harp tamirâtı tediyatından muaf tutulması hakkında konferansa bir temenni izharına mütedair teklifi İsviçre, Fransa heyeti Murahhasalarının itirazına maruz kalarak reis bu teklifi, geç dermeyer edildiği için ruznameye ithal etmeyi red eyledi.

Konferans mesaisini 27 Teşrinievvelde bitirdi; ve son celse esnasında 1930 da Brükselde içtima edilmesi hakkında Belçika Murahhası Mösyö Nolfun teklifi kabul edildi.

**Beynelmîl Salibiahmer
Nizamnamei Esasisi**

Madde 1 — Beynelmîl Salibiahmer, Milli Cemiyetlerle Beynelmîl

Salibiahmer Komitasını ve Salibiahmer Cemiyetleri İttihadını ihtiva eder.

Beynelmîl Salibiahmerin resen karar ittihazı hakkını haiz en büyük makamı Beynelmîl Konferastır. Beynelmîl Konferans bütün Milli Cemiyetlerin heyeti Murahhasları ile. Cinevre Mukavelelerine iştirak eden devletlerin, Beynelmîl Salibiahmer Komitası ve Salibiahmer cemiyetleri İttihadının Murahhaslarından tereküp eder.

Beynelmîl Konferans hâlen mevcut hukuk ve salâhiyetlerini muhafaza eder ve ayrıca Milli Cemiyetlerin Beynelmîl Salibiahmer Komitasının ve Slibiahmerler İttihadının mesaisini tevhit vasıtasile mükelleftir.

Beynelmîl Konferans işbu Nizamnamedeki ahkâm ile zirde onbirinci maddede gösterilen şekillerde yeni bir talimatname ile mukayyet olmak üzere halihazırdaki talimatnamesile idare olunmakta devam edecektir.

Madde 2 — Konferans kararları ittihaz hakkına malikdir.

Bununla beraber, Beynelmîl salibiahmer Komitasile Salibiahmer Cem-

iyetleri İttihadı Nizamnamei esasilerini tadil edemeyecektir. Aynı vechile Beynelmül Salibiahmer Komitasile Salibiahmer Cemiyetleri İttihadı da Beynelmül Salibiahmerin ve Konferansın kararlarına ait ve konferans ile bunlar arasında takarrür eden itilâflara muğayir karar ittihaz eylemeyecektir.

Madde 3 — Beynelmül Konferans her dört senede bir defa eğer ahval ve vaziyet icap ettirirse iki senelik fasıllarla toplanacaktır. Konferans, son Konferans ve onuncu maddede muharrer Daimi Komisyon tarafından verilen bir salâhiyet üzerine Milli bir Cemiyetin Merkezi Umumisi veya Beynelmül Salibiahmer Komitası ve yahut Salibiahmer Cemiyetleri İttihadı tarafından içtima davet edilecektir. Umumiyetle Konferansı kabul etmek isteyen milli cemiyetlerle Beynelmül Komita ve Salibiahmer Cemiyetleri İttihadının arzuları tervice gayret edilecektir.

Madde 4 — Beynelmül Konferansın her içtimalı Konferansın kadrosu dahilinde murahhaslar heyeti ile müdürler (*gouverneurs*) heyetinin içtimalı istizam eder.

Murahhaslar heyeti Beynelmül Salibiahmer Komitası tarafından tanınmış milli cemiyetlerin murahhaslarıyla Beynelmül Komitanın ve Salibiahmer Cemiyetleri İttihadının murahhasları olan tereküp eder. Heyet Reisini kendi intihap eder.

Müdürler Heyeti, İttihadın Nizamnamei Esasisi vechile teşkil olunur.

Konferansın riyaseti ile Murahhaslar Heyetinin ve Müdürler Heyetinin riyaseti kaidei umumiyeye olarak üç muhtelif kimse tarafından deruhte olunur.

Murahhaslar Heyetinin salâhiyetleri şunlardır :

a) Konferansın kışadından evvel Konferans Riyaset kaleminin nasıl ve kaç azadan mürekkep olacağını tespit ve Reis vekil ve kâtipleri intihap etmek bu tayinler konferansın tasvibine arz olunur.

b) Konfransa arzedilen muhteli mesailin nasıl bir tertip dahilinde münakaşaya vazedileceğini tespit etmek.

c) Konferans veya Daimi Komisyonu tarafından kendisine tevdi olunan teklifat ve mesail hakkında beyanı rey ve içabında ittihazı karar eylemek.

Müdürler Heyetinin salâhiyetleri, Salibiahmer Cemiyetleri İttihadının bir uzvu olmak itibarile hazı olduğu salâhiyetlerden madada şunlardır :

Konferans veya daimi komisyon tarafından kendisine tevdi olunan teklifler ve mesail hakkında beyanı rey ve içabında ittihazı karar eylemek.

Madde 5 — Milli Cemiyetler, beynelmül konferansa gönderecekleri mümessiller ile, murahhaslar ve müdürler heyetine gönderecekleri mümessilleri intihapta serbesttirler. Bununla beraber Milli bir Cemiyetin Murahhaslar Heyetine veya Müdürler Heyetine gönderilecek bir murahhas veya mümessil

silin evsafı, o Cemiyetin Beynelmîlel Konfransa göndereceği Murahhasın evsafına bağlıdır. Millî bir Cemiyetin müdirler heyetine göndereceği mümessil bu Cemiyetin Murahhaslar Heyeti için de Murahhas olabilir.

Madde 6 — Hususî ve muntakavî konferanslar ancak muntakavî ve hususî mesaille iştigal edebilecekler ve Beynelmîlel konferans tarafından hâl edilen ve yahut müteakıf beynelmîlel bir konferansın rıznamei müzakeratına dahil mesail hakkında karar ittihaz edemeyeceklerdir. Bu hususta itiraz varit olduğu takdirde beynelmîlel konferans onuncu madde de muharrer daimî komisyonun reyini aldıktan sonra ittihazı karar edecektir.

Müdürler meclisi beynelmîlel Salıbiahmer Cemiyetleri ittihadı nizamnamesinde muharrer her iki senede bir defaki içtimai için her iki konferans fasılası arasında toplandığı takdirde Murahhaslar Heyeti de daimî komisyon tarafından aynı zamanda aynı mahalde davet edilir. Fakat bu davetin on Millî Cemiyet veya beynelmîlel komita ile beş Millî Cemiyet tarafından talep edilmesi lâzımdır.

Müdürler Heyeti veya Murahhaslar Heyeti beynelmîlel konferans haricinde içtima ettikleri takdirde konferans talimatnamesine nazaran konferansın dairesi salâhiyetinde olan hiç bir mesele ile iştigal etmeyecekler ve beynelmîlel konfransın mukarreratına muhalif hiç bir karar ittihaz edemeyecekleri

gibi konfrans tarafından hâl edilmiş mesail ile konfransın müteakıf bir içtimai rıznamesine dahil mesail hakkında karar veremeyeceklerdir.

Madde 7 — Beynelmîlel Salıbiahmer komitası kendi nizamnamei esasına malik ve İsviçre vatandaşlarının teşriki mesaisile vucude gelmiş mustakil bir müessesese olarak kalacaktır. Komita Salıbiahmer prensiplerinin nigâhbani olarak kalacak ve beynelmîlel mukavelâta, halihazırda mevcut selâhiyetlerine ve kendisine verilmiş veya beynelmîlel konferans tarafından verilecek selâhiyetlere tevfiқан her nevi insaniyetperver faaliyeti ifada devam edecektir. Komita Millî Salıbiahmerler Cemiyetinin nazarı ittilama Cenevre mukavelenamesi esaslarına tevfiқан teşkil olunacak yeni millî cemiyetlerin teşekkülünü bildirir.

Komita mudahalesi bilhassa harp ve ya dahili harplerde zarurî görülen bitaraf bir mütevassıt olarak kalacaktır. Sulh zamanlarında harbin netayici olan âlâmn teskinine çalışmakta devam edecektir. Bundan maada Komita Millî Salıbiahmer Cemiyetleri ve Cenevre Mukavelenamelerine iştirak ederek Salıbiahmerin harp zamanında faaliyetini temin için zarurî olan mevadda sâhıye ve müstahdimini sıhhyenin izhar ve inkişafına çalışmakla muvazıftır.

Beynelmîlel mukavelenamelere muğayyır harekât iddiası ile varit olacak her nevi şikâyet ve sureti umumiyede

tamamen bitaraf teşkilatın tetkikine muhtaç olan meseleler münhasaran Salibiahmer Beynelmîlel komitasının dairesi salâhiyeti dahilinde kalacaktır.

Madde 8 — Salibiahmer Cemiyetleri ittihadı işbu nizamnamei esasının kabulü gününde mer'î nizamnamesinde tarif edildiği vechile sulh zamanında amelî teşriki mesai mutekabil ve müşterek müzaheret gayesile toplanan millî Salibiakmer Cemiyetlerinin bir ittihadından ibarettir.

Madde 9 — Beynelmîlel Salibiahmer komitesi ve Salibiahmer cemiyetleri ittihadı yekdigigerinin faaliyet sahalarına taallük eden hususatta ve bilhassa millî ve ya Beynelmîlel afetler vukuunda yapılan yardım mesaisinde teşriki mesai ederler.

Bu teşriki mesai Beynelmîlel Komitanın ve Salibiahmer Cemiyetleri ittihadının nizamnamei esasilerine tevfikân Beynelmîlel Salibiahmer Komitesi nezdine ittihat tarafından salâhiyettar bir mümessil ve ittihat nezdinde keza Beynelmîlel Komita tarafından salâhiyettar diğer bir mümessil tayin edilmek suretile temin olunur.

Madde 10 — Berveçhi zir şekilde daimî bir komisyon teşkil edebilmiştir.

1 — Muteakıp konfransın hitamına kadar vazifede kalmak üzere beynelmîlel Konferans tarafından mansup beş aza; Bu azalardan birincisinin içtimaa iştirake manii olduğu takdirde bu aza mensup olduğu cemiyet azalarından bir tanesini yerine gönderebilir.

2 — Beynelmîlel Salibiahmer komitasından i-i mümessil.

3 — Salibiahmer Cemiyetleri İttihadından iki mümessil.

Komisyonun nisabı müzakeresi beş tir.

Komisyon bir konfranstan diğer konfransa kadar vazifelere devam etmek üzere bir Reis ve bir Reisi sanî tayin eder.

Komisyonun merkezi Cınevredir.

Muayen bir hususat istisnai ahval icap ettirdiği takdirde Daimî Komisyon Reisi tarafından muntehap ve azanın ekseriyeti tarafından kabul edilen başka bir yerde içtima edebilecektir.

Komisyon Reisinin daveti ve ya azalardan üçüncünün talebi üzerine toplanır.

Daimî Komisyon Beynelmîlel Konferansın icabında nihai kararına iktiran etmek kayd ve şartile işbu nizamnamei Esasisinin tatbik ve tefsiri hakkındaki itirazat ile Beynelmîlel Salibiahmer Komitesi veya ittihat tarafından aralarında tekevvin eden ihtilâfat hakkında kendisine tevdi olunacak meseili hal eder.

Komisyon, Konfransı kabul eden memleketin Salibiahmeri ile ve ya hale göre Beynelmîlel Komita ve İttihat ile teşriki mesai ederek ve evvelki konfrans tarafında tespit edilen nokata riayet şartile mutaakıp Beynelmîlel Konfrans ruznamei müzakeratın ilzar vrzifesile mükelleftir. Millî Salibiahmerler Beynelmîlel Komita ve İttihat münakaşe-

lerini şayan arz gördükleri mesailin ruznameye ithalini Daimi Komisyona teklif edeceklerdir.

Konfransın mahalli içtîmai bir evvelki konfranda tespit edilmediği taktirde bunun tespiti Daimi Komisyona aittir. Daimi komisyon Beynelmîlel bir konfransın tarihi davetin istisnai ahvalde tehir ve ya ta'cil etme salâhiyetine malik olacaktır?

Madde 11 — Beynelmîlel Konfrans talimatnamesinin işbu Nizamnamenin tayin ettiği çerçeve dahilinde ekseriyeti sülûsani ârâ ile ve Müdürler Heyetile Murahhaslar Heyetinin mutaalâsını aldıktan sonra tanzim edilecektir.

Konfrans aynı eskâle riayet ederek işbu Nizamnamei Esasiyi tadil edebilecektir. Bununla beraber Nizamnamei Esasinin tekrar tetkikuna ait her tekfif ruznamei müzakârata yazılacak ve altı ay mukaddem Millî Cemiyetlere Komita ve İttihadın nazari ittilama arz olunacaktır.

Madde 12 — Muvakkat hükümler:

a — Beynelmîlel Salibiahmer Heyeti Umumiyesi mülğadır.

b — İşbu Nizamnamei Esasi Beynelmîlel Salibiahmer Cemiyetleri İttihadı Müdürler Heyeti kendi Nizamnamei Esasilerine mutabık olduğunu Beynelmîlel Konfransa veya daimi Komisyona bildirdikleri tarihten itibaren mevku meriyete girecektir.

c — XIII üncü Beynelmîlel Konfransı 1930 da içtima edeceklerdir.

d — Daimi Komisyon ilk içtîmai en ihtiyar azasının daveti üzerine vukubulacaktır.

Merkezi Umumi Binasının İnşası

1928 senesi Teşrinisani ayında Merkezi Umumi binası inşası için açılan münakasa intaç edilerek 215,000 lira mukabilinde Erzurumlu Nafiz Bey uhtesine ihale kılınmış ve inşaata başlanmıştır. Aktolunan mukaveleye nazaran esbabı mücbiré hariç olmak üzere 9 ay zarfında inşaat ikmal edilecektir. Gelecek seneki Meclisi Âlilerine yeni Merkezi Umumi binasının büyük salonunda aktedilmesini çok kuvvetle muhtemel olduğunu arz eyleriz.

Merkez ve Şubeler

Her defa inikat eden Meclisi Âlilerine arz eylediğimiz raporlarımızda Merkez ve Şubelerimizin kıymetli faaliyet ve mesailerinden, merkezi Umumimizin takviye için gösterdikleri yüksek muzaheretlerinden kemali fahr ile bahs eylemiş ve her Merkezimize mutaallik faaliyet ve mesaiyi birer birer dere etmiştik.

Ötedenberi çok kıymetli faaliyetlerine istinat ederek Hilaliahmer Cemiyetinin beka ve itilâsı namına en esash kuvvet add eylediğimiz Merkez ve Şube-

lerimizin 1928 senesi zarfında güzide hizmet vemesailerine şahit olduğumuzu şükranlarımızla beraber huzuru Âlinize arz etmeği vecibe biliriz.

Cemiyet Nizamnamei Esasisine tevfikân ve Merkezi Umumice verilen direktif dairesinde her gün mütezayit bir inkişaf gösteren Merkez ve Şubelerimize mutaallik faaliyetleri her Merkezimiz

için açılan kısmı mahsuslarında - hulâsaten zikretmeyi münasip görerek hulâsaten vaki olacak bu maruzatımızla Merkez ve Şubelerimizin kıymetli faaliyetlerine dair Heyet muhteremelerince bir fikir esası elde edileceği hakkındaki kanaatımıza izhar ederiz.

Dr. Şerif Beyfendi

*Hilâliahmer cemiyeti fahri azasından
Erzurum sıhhat ve içtimai muavenet müdürü*

Mümsileyh 16 sene hilâ fasıla Erzurum Hilâliahmer merkezi riyasetinde bulunarak çok kıymetli hizmetler ve yardımlar ifasına muvaffak olmuş ve hidematı Merkezi umumimizce takdir edilerek kendisine FAHİR AZALIK irvanı 1929 kongresına teklif edilip ve kongrece kabul olmuştur.

Çin Salibiahmerinin sıhhi sahadeki faaliyeti

Bu hizmeti iki kısma ayırmak kabildir.

A — Münhasıran harp malûllerine ve sahra sıhhiye teşkilâtına tahsis edilen kısımdır. Son konferanstan beri Çin Salibiahmeri çok müsait bir şekilde inkişaf etmiştir. Şiyank ile Kiyangsu valii umumileri arasındaki mücadele bu cemiyeti en aşağı on iki tıbbi merkez teşkilâtı yapmağa mecbur etmiştir. Bu merkezlerin her birisi bir reis, iki doktor, altı erkek hastabakıcı, on iki tıbbi asistan ve otuz sedyeye taşıyıcıdan mürekkeptir.

Ayrıca ilk tedaviye mahsus olmak üzere on iki hastahane tesis edilmiştir. Bu tedavi ve sıhhi mücadele merkezleri Nanking ile Şangay demiryolu boyunca kûşat edilmiştir. Mevzuhal olan on iki hastahane ise tamamen Şangay da yerleştirilmiştir. Yaralı askerler ve siviller muharebe meydanlarından muhtelif hastahanelerimize cemiyet tarafından kiralanan demiryolları ve nehir vapurları ile nakil olunmuşlardır. İstatistikler asgari 5000 kişinin nakil ve tedavi olunduğunu göstermektedir.

Bu mücadelenin akabinde millî hükümet sabik Şimal Vilâyetleri vali ve

kumandanları kuvvetlerini tedip için bir tenkil bareketine başlamış ve yeni bir mücadele açmıştır. İki sene devam eden bu mücadelede Çin Salibiahmeri Nanking — Şangay şömendefer hattı ve Çinpu dan Çinan a kadar olan hatta 12 merkezini nakil ve müdava-tına buralarda devam etmiştir. Yüzlerce yaralı asker ve sivil bu hastahanelerde tedavi edilmişlerdir. İşbar hizmetleri takdiren General Havçewo nun hükümet namına bize yazmış olduğu mektubu aynen dercediyoruz:

Çin Salibiahmer Cemiyetine,

ŞANGAY

Efendim,

Memleketimize ve askerlerimize göstermiş olduğunuz muavenetten dolayı hükümetimiz namına cemiyetinize karşı beslemekte olduğumuz derin hürmetleri arza memur edildim. Yapmış olduğunuz bu mühim hizmetlerden dolayı teşekkürlerimizi kabul edeceğimizden eminiz.

V. S. V. S.

Marsal Çankayçek ve diğer bir çok generallerden de bu maalda mütaaddit taktir mektupları almaktayız. Bu mek-

tuplarda Çin Salibiahmerinin harpte ve sulhta tamamen bitaraf ve yardımcı bir arkadaş olduğu defeatla tekrar edilmiştir.

B — Kısmının hidematı münhasıran kalkın ihtiyacına tahsis edilmiştir. Mevcut dört hastahanemizde baştan aşağı meşguldür. Umumi hastahanemize günde iki yüz hasta gelmektedir. Şimal vilâyetlerindeki hastahanelerimizi de aynı miktarda hasta ziyaret etmektedir. Cenup vilâyetlerindeki hasta adedi nispeten daha az isede bu hastahanelerin bilhassa fakir halka çok yardımı dokunmaktadır. Şimal hastahanemiz Dr. C. F. Yenin idaresindedir. Kendisinin ciddi ve mütemadi gayreti sayesinde hastahane çok genişlenmiş ve terakki etmiştir. Umumi Müdürün de samimi yardımları yapılan bu yeni tesisat ıanesile tıbbi tetebbüler ve tetkikler kabil olmaktadır. Cenup vilâyetleri hastahaneli ise Dr. I. Wongun idaresinde dir. Wongpo nehrinin ağzında tesis edilmiş ve muntazaman inşa edilmiş olan bu hastahane tecrit edilmiştir. Bu suretle aynı zamanda tecrithane vazifesini görerek sari hastalıklarla malül olması ihtimali bulunan yabancılara tahsis edilmiştir. Her tarafta günden güne tevessü eden bu hastahaneler sayesinde Çin Salibiahmeri yalnız Şangayda günde takriben 600 hastaya bakmaktadır. Çin Salibiahmerinin bir hususiyeti de kolera ve sair sari hastalıklar mevsiminde fukara ehaliye bedava ilaç vermesidir.

Çin Salibiahmerinin içtimai faaliyeti

Ehalinin za met çekmesini bertaraf etmek, ve halkın, kendi eyiligi yolunda masruf mesaisini takdir edebilmesini temin için, halkı bu mes'elenin mahiyet ve ehemmiyeti hakkında tenvir etmeği deruhte etmiştir. Bilfarz sıhhatımızı nasıl koruyabiliriz? Sari hastalıklardan nasıl kaçınabiliriz? Küçük çocukların sıhhatlarını nasıl vikaye edebiliriz gibi meseleler etrafında neşriyat yapılmış ve öğütler verilmiştir. Bundan başka halkın sıhhatını ve servetini muhafaza edebilmesi uğrunda bir çok mesailin halline çalışmıştır. Bu sahadaki propaganda faaliyeti de dairenin vazifeleri meyanındadır. Eyi yetiştirilmiş hastabakıcılar evlere ve fabrikalara dağıtılmışlardır.

3 — Hastabakıcı yetiştirilmesi

Bu daire Miss Liliyan Wu nun idaresinde pek mükemmel bir surette idare edilmektedir. 60 dan fazla genç kadın kurslara devam etmekte ve bu sınıflardan her sene takriben on iki kişi kadar neşet etmektedir. Tedris ve talim asri usullerlede cereyan etmektedir. Muallimler işlerinin ehli bulunmaktadırlar. Mekteplerden çıkan hastabakıcılar ya hizmetlerine ihtiyaç olan hastahanelere tevzi edilmekte veya şahsî hizmetler için muhtelif hususî hastahanelere ve evlere tavsiye edilmektedir. Çok mühim ve faydeli olan bu daire hakkında müte-

essirane söylenecek yegâne cümle bu daireye yeni bir bina yaptırabilmek için elimizde kâf tahsisat olmamasından ibarettir. Mamafî memleketimizin daha fazla bir sükuma nail olduğu devirlerde bu ihtiyacı tatmin etmek en büyük emelimizdir.

Bu vesile ile İngilterede Bradford kız kolejinde hastabakıcılarımıza hususi tedrisat yapıldığından dolayı Salibiahmer Cemiyetleri ittihadına teşekkür etmek ve bu husustaki taktir hislerimizi ifade etmek vazifemizdir. Her ne kadar halihazır vaziyetimiz yetiştirilmek üzere İngiltereye genç kadınlar göndermemize mani isede bu imkâm da yakında elde edeceğimizden, bunun faidelerinden istifade edeceğimizden, emin bulunmaktayız.

4 — İmdat hizmetleri

Çin Salibiahmerinin bu kısımda tekrar atideki şubelere ayrılmıştır:

a) Şubesi — yegâne vazifesi açlıkla mücadeledir.

b) Şubesi — Vazifesi fakir yerlerde ekseria vukua gelen yangın felâketzedelerile uğraşmaktır.

c) Şubesi — Vazifesi çekirge, kuraklık, ve sel gibi tabii felâketlere bakmaktır.

Şimaligarbideki yedi eyalette açlık yüzünden tahribat okadar çok olmuştur ki surf bu iş için hususi bir komisyon teşkil edilmiştir. Bu komisyunun başlıca işi açlara kâfi derecede yardım edebilmek için münhasıran bu tevzi ve işe işile meşgul hususî bir tali komisyon teşkili olmuştur.

Komisyon umumî heyetlerin idare reisi ile reisisani ve umumî müdürin fikri üzerine, hususi surette, davet edilmiş olan tecrübedide mütehassıslardan müteşekkil olacaktır. Bu suretle davet edilen eksperlerden yalnız Çinliler değil Çin Salibiahmerine yardım etmek isteyen dirğer milletler de istifade edebileceklerdir.

Komisyonun a. Şubesi — Mali kısmı. Yegâne vazifesi hesabat ve mesarifatin tetkiki varidat ve tahsisat için yeni usuller ve yolları aramak ve bulmaktır.

Komisyonun b. Şubesi — Erazi kısmı. Vazifesi, lâzımgelen yerlere memur göndererek, açlığın hükümran olduğu mahallerde tahribatin derecesidi tettebbü etmek; alâkadar şubelere ait mahallerdeki açlık vaziyetleri hakkında mufassal raporlar vermek ve fakir halka yemek tevziine nezaret etmektir.

Komisyonun c. Şubesi — Mübayaa ve nakliyat kısmı. Bu kısmın memurları yemek, ilâç, ve diğer sıhhi hizmetlere lâzım olan eşyanın mübayaa-sında yapılan muameleye nezaret ve gümrükten geçirmekte dahil olduğu halde, nakliyat kolaylıklarının temini ve bu husustaki muhaberedir.

Komisyonun d. Şubesi — Raporlar şubesi. Maksadı propaganda için havadis ve resimler toplamaktır. Büyük bir ehemmiyeti haiz olan bu kısmın tesisine yakında başlanacak ve ilerideki hizmetlerin mükemmeliyeti temin edilecektir.

b) Şanghayın Kyangspei müstemlikelerinde ekseriya yangın çıkmış ve binlerce Kyangspei mütecileri samandan yapılmış olan çadırlarını kaldırmaya mecbur olmuşlardır. Bu mahallerde erkekler gündüz işe giderler ve cahil kadımlarla çocuklarını saman barakalarda bırakırlar. Bu suretle yangınlar çok defa bunların eibaletlerinden ileri gelmektedir.

Yangında bütün eşyasını kaybettikten sonra bu zavallı harikzedeler umumiyetle Cemiyete iltica ediyorlar. Böylece cemiyet bu biçarelere mekulat, melbusat, ve mesken tedarik etmeğe mecbur kalmaktadır.

c) Çin, sel, zelzele, bora, kuraklık ve saire gibi birçok tabii felâketlere maruzdur.

Sarı nehirin geçtiği Honan, Şantung, Anwhei, ve Chilli eyaletlerini heman her sene sel basar. Hükümet kabil olduğu kadar bu felâketlere karşı durmağa bunu islahâ çalışmıştır. Fakat bu muazzam iş büyük bir himmette muhtaçtır. Honan ve sair eyaletleri nasıl sellerden müteessir oluyorsa, Kansu, Shansi, ve Shensi eyaletleride kuraklık bora ve zezeleden müteessir olmaktadır.

Çin Salibiahmeri felâketzedelere kabil olduğu kadar yardım etmektedir. Şimdi Çin Salibiahmerine bu meselenin istikbaldeki vaziyetini hal etmek kalıyor ki bunun da hükümet ile müttefikan yapılması zaruridir.

5 — Hıfzıssihha

Şubesine gelince ; Çin Salibiahmeri ahalinin sıhbatını muhafaza etmesi için tedris alakasını uyandırmakta elinden geleni yapmaktadır. Muhtelif ve kalabalık birçok merkezlerde çiçek hastalığı için aşı mahalleri inşa edilmiş olup, çocuklara ve büyüklere aşı yapılmaktadır. Aşı bila ücrettir. Bu münasebetle cemiyet Şanghay belediyesinden Dr. C. N. Davise aşı cezalarını bila ücret verdiği için çok müteşekkirdir. Her sene binlerce kişiye aşı yapılmaktadır. Hastahanemize gelen hastalara hıfzıssihha hakkında resim, kitap, ve tamimler bila ücret dağıtılmaktadır. Muhtelif sinemalarda sonuktan kaçınmak, zatürrie, kolera, menejit, tifo ve saire gibi meyzulara müteallik resimler gösterilmektedir.

Ahiren İngiltereden avdet etmiş olan ziyaretçi hastabakıcılar Miss. *Ying* in tahtı idaresinde aile ve fabrikaları gezmekte ve çok iyi iş görmektedirler. bu hizmet büyük *Shanghai* Belediye ve hıfzıssihhası tarafından taktir edilmektedir.

Haddizatinde böyle ezici ve yorucu bir hizmet yapmak hoşâ gider bir iş olmamakla beraber ekseriya yanlış anlaşılmaqda ve hasta bakıcılarımıza Misyoner nazarıle bakılmaktadır. Fekat anlayacakları şekilde izah edildikten sonra fakir ailelere yapılan muavenet kabul ve takdir edilmektedir.

6 — Gençlik Salibiahmeri

Çin Salibiahmerinin bu Şubesinin planları halihazırda daha güzel bir vazivete doğru terakkî etmektedir. Memleket'n ahvali ve cemiyetin kendine mahsus olan haleti ruhiyesine binaen, çok alâkabahş ve mühim olan Salibiahmerin bu kısmı bir az ihmal edilmiştir. Fekat yeni Müdürü umumi işlerine başlar başlamaz bu şube ehli vukuf sahibi bir memurun idaresine tevdi edilmiş olacaktır. Manilada Amerikan Salibiahmerinden Mr. Forster burasını ziyaret ederken, bilâ ücret tedrisatta bulunmağı kendi arzusu ile teklif etmiştir. Şimdiki memuru yakında Manilaya ikmalî tahsile göndermek için tedbir alınmaktadır. Bundan mada gençlik Salibiahmeri hakkında düşündüklerimizi bazı mektep mekamatınada arzettik. Fikirlerimizi tasvip ettiler. Maarif Nezaretinin yardımı elde edilerek yakında işe başlanacaktır.

7 — Neşriyat

Bu şube büyük matbuat işlerine bakmaktadır. Şubenin himayesi tahtında risaleler, haritalar, kitaplar, tanimler, vesaire tab'edilmektedir. Hernekadar Çince matbu isede yakın zamanda cihann bütün S. A. cemiyetlerine bu yazılardan birer koleksiyon taktim edilecektir.

8 — Yaz hizmetleri

Bu hizmet ehalinin yazın bakılmasına hasir edilmiştir.

Şanghai ve civarında salgın bir halde olan bir çok hastalıklar vardır. Ezcümle kolera, dizantri, kâlp, güneş çarpması gibi hastalıklar yaz mevsiminde şiddetlenmektedir. Şanghai ve billhassa şehrin daha fakir mahalleri, Şanghai'nın kozmopolit bir şehir olmasına binaen, çok kalabalıktır. Yaşadıkları, oturdukları, ve gezdikleri yerlerin gayri sıhhi olması yüzünden kolera ve dizanteri çok tevessü etmektedir.

Hernekadar büyük Şanghai, Şanghai Beledivesinin, Şanghai İmar ve İskannın ve Fransız Beledivesinin sıhhiye şubeleri, kolera ve dizanterinin önüne geçmek için faal ve cessurane bir şekilde ellerinden geleni yapmakta iselerde, yine bir çok vakalar zuhur etmektedir.

Klinik ve hastahane odalarının iç yüzü karilerimizi alâkadar edebilir :

Bütün mevsim gece gündüz açık olan Emrazı Hariciye şubemize bir hasta getirildiği vakit gayet dekik bir surette muayene edilir. Hasta çok nazık ve mühlik bir vaziyette ise, derhal ameliyat odasına nakil olunur. Oda en son sistem Transfussion takımları ile mücehhezdir. Bu kliniğin doktorları derhal Normal saline ve Hypertue saline transfussion ameliyesini icra ederler. Emlahin mikdarı, derecesi hararete, dareban, ve teneffüse göre ayar edilir. Emlahin derecesi harareti ise, odanın derecesini harareti ve aletin altına vaz edilmiş olan sühnet nazımları ile tanzim edilir.

Ameliyat yalnız hastanın akrabalarına değil, fenni müdekikler için de faide bahiştir.

Sabık Dublin Trinitisinden Dr. M. S. Coxın icat ettiği bu usulün ekseriya ölmek üzere olanları hayata getirmesi çok memnuniyet bahiştir. Klinik ölen hastalarını da defn etmektedir. Tegaddi tarzının fena oluşu ve yemekte kullanılan yağların bozukluğu yüzünden binlerce kişi hastalanmaktadır. Geçen sene baktığımız 4000 kişiden ancak 17 kişi ölmüştür.

9 — Kış hizmetleri

Haddi zatında biraz şarklı ve adeta füzüli imiş gibi gelen bu hizmet kışın kadınların ve çocukların çok muhtaç bir halde olmaları yüzünden büyük bir ehemmiyeti haizdir.

Çin Salibiahmeri bunlara pamuklu elbise, pirinç ve para dağıtmaktadır. İki sene evvel Amerikan Salibiahmerinden Mr. Swift bu cemiyete elli altın dolar hediye etti; ve bu hediye sayesinde Çin Salibiahmeri elli fakir çocuğu giydürmeğe muvaffak oldu. Bu çocukların bahtiyar yüzleri bilâhara Mr. Swiftte gönderilen resimde görülyordu.

Tientsin, Tsinan, Hsuchow ve diğer şimal şehirlerinin kışın souğu hakkında bir şey söylemiyelim, fekat Shanghaiın kışın kendine mahsus bir havası vardır.

Her kış Şangayda muhtacı muavenet olanlar arasında pek çoklarının souğa maruz kalarak vefat ettiği gö-

rülmektedir. Ne barınacak yer, ne yiyecek, ve nede kâfi derecede elbise vardır. Bundan dolayı bir çok kişi donarak ölmüştür. Soukdan donanlar arasında, bazen, bir zamanlar çok zengin ve lüks hayatı yaşayan, fakat şimdi bir dilenci gibi ölen beyaz Ruslar da vardır.

Bu vefiyat insanı her hususta müteessir etmektedir.

10 — Münasebat

Beynelmîlel Heyeti İdare, Salibiahmer ve Millî cemiyetler ittihadı ve beynelmîlel Heyeti İdaredeki aza arkadaşlar ile olan münasebatımız çok samimane olmuştur. Muhtelif millî cemiyetlerin mürâhhasları bizi ziyarete gelmişlerdir. Bize büyük şeref bahş eden en mühimleri arasında Japonyadaki konferansa gelen Amerikan mürâhhasının reisi Hon. Judge Payne, Amerikan Salibiahmerinin reisi, Cemiyetin mühim mürâhhasları, Beynelmîlel Heyeti İdarenin Şarkı Karipteki Ruslara giden mürâhhasları Manilada Amerikan Salibiahmerinin Müdürü Umumisi ve diğer bir çoklarının misafiretidir. Onların güzel nasihatları, ahlâki cesaretleri ve pervasız imanları bize ilham vermiştir. Bu muhterem misafirlerimizin ziyaretlerini biz büyük bir şeref ad etmekte, böyle mülâm ve güzel ziyaretlerin daha çok fazla olmasını temenni etmekteyiz. Bu suretle başkalarını da tanyalım, ve aynı insaniyet bağı ile bağılı olduğumuzu his edelim.